

VEHAR ANA
J. Aleševca 14
KAMNIK

P.n.
„TRIBUNA“
študentski list
LJUBLJANA
Trg osvoboditve 1

Vračam vam vašo naročilnico in položnico za vaš list, katerega ste svojevoljno pošiljali na gornji naslov v letu 1978/1979.

Moja hčerka je bila naročnik na vaš list v šolskem letu 1976/1977. V letu 1977/1978 ga ni naročila in ji ga niste pošiljali. Isto leto se je poročila, odselila, končala študij. Ne vemo, iz katerega razloga ste ga kasneje začeli pošiljati. Prihajal je na naslov staršev, ki smo bili samo ogorčeni nad vsemi neokusnimi fotografijami, ki ste jih posredovali na NOVO LETO in prej.

Škoda, da ga pustijo skozi cenzuro.

Naročnine ne mislimo poravnati. Toliko v vednost.

S pozdravi!

tribuna

...ratū ē no=
...n. Et reliq=
...t dauid et
...c philisti=
...sūt i valle

Illustrazione del torchio tipografico di Francesco Scuderi, tiratura di Lippa.

ABCDEFGHIJKLMN OP
QRSTUVWXYZ abcdefghijklmnopqrst

ABCDEFGHIJKLMN OP
QRSTUVWXYZ& abcde
fghijklmnopqrstuvwxy z 123
4567890\$.,-:; '!?

Bralci naj bodo pozorni na prvo in šestnajsto, ter tretjo in štirinajsto stran te številke Tribune, kajti ločene od ostalih strani so testrani - plakat!

dominantna

& MALO KICA:

ABCDEFGHIJKLMN OP QR
STUVWXYZ& abcdefghijklmnop
qrstuvwxy z 1234567890\$.,-:;!?

OBOROŽENE SILE ČILA - primer imperialistične penetracije

Vse presenečene prejemnike zadnjih dveh številke Tribune vljudno naprošamo, da:
- vrnejo Tribuno poštarju, ako je v bodoče ne žele prejemati
- ali pa jo zadržijo in tako postanejo naročniki v prihodnjem študijskem letu.

Uredništvo

Tečaj ki traja štirideset tednov, se konča s klasičnim „orientacijskim izletom“ po vojaških centrih, prav tako pa se obišejo tudi znane turistične in rekreativne centre znotraj ZDA. Posebni tečaj za oficirje in podoficirje, imenovan Kriminalistične raziskave vojaške policije (šifra OE-12), je namenjen policijskemu osebju. Navkljub eminentno „tehničnemu“ nazivu pa vključuje tudi predmet „Komunistična nevarnost“ s

(Nadaljevanje na str. 42)

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTU
VWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu
vwxy z 1234567890\$.,-:;!?

UMETNOST IN POLITIKA

Mikel Dufrenne

Vprašanje umetnosti in politike ... je aktualno že več kot 50 let, vse od evropskih avantgardnih gibanj in oktobrske revolucije. Teško bo o vsem tem reči kaj novega. Vsekakor pa bi želel omejiti področje te kratke raziskave: politična težnja, o kateri bo govora, je tista, ki želi s pomočjo revolucije zgraditi novo družbo; postavil jo bom v industrijske kapitalistične družbe in raziskal njene odnose s prakso in izrabo umetnosti; vprašanje, kje je še treba napraviti revolucijo, puščam ob strani.

Zadeva je politične narave in se običajno postavlja kot problem odnosa med dvema simetričnima instancama med dvema institucionaliziranimi aktivnostima. Politiko označuje politična dejavnost, se pravi, da je njen cilj osvojitve oblasti; njeno bistvo pa je določeno z realnostjo posameznika, razreda, partije, ki se bori za oblast z najrazličnejšim orožjem. To področje ima določeno avtonomijo ... čeprav vemo, vsaj od Marxa naprej, da je ta avtonomija povsem relativna, da politiko neizogibno določa ekonomija, borbo za oblast z najrazličnejšim orožjem. To področje ima določeno

(Nadaljevanje na 15. strani)

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWX
YZ& abcdefghijklmnopqrstuvwxy z fffffffffff
1234567890\$.,-:;!?"

MESTO IN VLOGA DRAMATURGA V NAŠEM GLEDALIŠČU
(po mali tribuni sterijinega pozorja 1979)

OPRAVIČILO IN POPRAVEK

Opravičujemo se avtorju teksta „KIKIRIKANJE? KI GA JE INTELEKTUALNO ZMEDEL PUNK ...“ (Tribuna, št. 13, 9. 4. 1979), ker je v tekstu prišlo do nekaj posegov, ki so spremenili nianse pomenov in delno vplivali tudi na dojetje teksta. Zato tudi objavljamo naslednji popravek (zadnji stolpec, zadnji stavek prvega odstavka):

„Na žalost je zaključek ta, da so ta področja prepuščena stihiji ampak na drugi strani niso prav nič stihijska, temveč dobro organizirana, da prinašajo profite, ki jih omogoča prav stihijnost ene plati.“

Uredništvo

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWXYZ& abcde
fghijklmnopqrstuvwxy z fffffffffff 1234567890\$.,-:;!?"
1234567890

„Dramaturgija je estetika in politika, ideologija in vprašanje kulturnega koncepta, je predvsem zavest in kontrola nad tistim, kar se hoče izreči, kar se ponuja gledalcu - katere ideje, katere teze, kakšno gledališče. Dramaturg je mera estetske in družbene zavesti posameznega gledališča in posamezne predstave ...“

(Nadaljevanje na 6. strani)

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWXYZ& abcdefghijk
lmnopqrstuvwxy z fffffffffff 1234567890\$.,-:;!?"

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu
vxy z fffffffffff 1234567890\$.,-:;!?"

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu
vwxy z fffffffffff 1234567890\$.,-:;!?"

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu
vwxy z fffffffffff 1234567890\$.,-:;!?"

ABCDEFGHIJKLMN OP QRSTUVWXYZ& abcdefghijklmnopqrstu
vwxy z fffffffffff 1234567890\$.,-:;!?"

101

TRIBUNA - ŠTUDENTSKI ČASOPIS
Trg osvoboditve 1/II, soba 86
telefon 21 - 280
61000 LJUBLJANA
IZDAJA UK ZSMS LJUBLJANA

Uredništvo: Franc Milošič - glavni urednik,
Igor Bavčar, odgovorni urednik, Bojan
Korsika - urednik za teorijo, Jurcan
Svetomir - Miki - mednarodni odnosi,
Igor Žagar - kultura, Rudi Podgornik in
Stanislav Južnič - naravoslovje, Bratkovič
Branko in Ante Goran Čala - grafično
oblikovanje, Nives Vidrih - lektura,
Mitja Maruško - prodaja, Tanja Zgonc -
tajnica;

IZDAJATELJSKI SVET: Rudi Rizman,
Matjaž Maček - predsednik, Marjan
Kunej, Mile Šetinc, Bojan Korsika,
Branko Bratkovič, Franc Milošič,
Igor Bavčar, Srečo Kolar, Vera Šeško,
Miran Žilavec, Viktor Lovrenčič;

Uradne ure so vsak delavnik od 10. do 13.
ure, redni javni sestanki so od 17. ure dalje

vsak ponedeljek, priprava za tisk BEP Dnevnik,
ytisk: tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani,
celoletna naročnina za dijake 50 za ostale 75
dinarjev. Poštnina plačana v gotovini, Roko-
pisov ne vračamo in pisem uredništvu ne
honoriramo. Številka žiro računa:
50101 - 678 - 47303 z obveznim pripisom
za Tribuno; Oproščeni temeljnega davka na
promet po pristojnem sklepu št. 421 - 1/7/0
od 22. januarja 1973

Kot nam je bilo na začetku tega letošnjega leta jasno, se je sedaj na koncu leta tudi izkazalo, da so osnovna stališča Tribune kot celote ostala nespremenjena. To pomeni, da ostaja študentski časopis Tribuna z marksistično teorijo oborožen in za delavsko samoupravljanje bojujoč se časopis. In to je v našem praktičnem delovanju pomenilo, da nam mora biti za vodilo ena od bistvenih komponent Marxove teorije in to je „kritika vsega obstoječega“. To pa seveda ni tisto kar pod to Marxovo kategorijo prepoznavajo naše birokratske buče, namreč geslo ultralevičarstva. Toda ta kritika „obstoječega“ ni kritika vsega kar je, ampak je to „obstoječa“, osamosvojela realnost, ki kljub temu, da je človeški produkt, nastopa samostojno proti njim in jo je zato treba podružbiti. Prav zato tudi priznavamo, da Tribuna ni vestna odslikava študentskih interesov, kajti prav kmalu bi lahko postali kakšna vulgarizirana oblika Spiegla – Teleksa.

Glede na to smo morali biti pač kritični do nekaterih dogajanj na 10. kongresu Zveze socialistične mladine Slovenije, ki je bil v oktobru mesecu 1978 v Novi Gorici. „Zdravo-nemirni“ smo tudi objavili članek: „Na rob 10. kongresu ZSMS“ (Tribuna 30. 10. 1978, str. 4). Na članek se je vsula ploha kritik, češ da je članek neobjektiven enostranski. Članek naj bi bil neobjektiven zaradi tega ker to kar je v njem pisalo ni bilo vse kar se je dogajalo na kongresu. Torej, objektivno pisanje mora zaobjemati tako kritiko kot hvalo. To pa je seveda tipičen način zavajanja bralcev, ki podtika neko buržoazno povprečje in pušča vtis, da je na koncu koncev kljub temu vse v redu.

Uredništvo se je skozi vse leto prizadevalo kritično zasledovati eno najvažnejših stvari za študente v letošnjem letu in to je vzgoja in izobraževanje, oz. njune preobrazbe. Uredništvo je tudi organiziralo okroglo

mizo pod naslovom: „Usmerjeno izobraževanje in delavsko samoupravljanje (vzgoja in izobraževanje in razredni boj)“ (Tribuna, 12. 3. 1979). Mnenja smo bili, da smo s tem, da so bili razpravljalci, ki smo jih povabili kar najbolj kompetentni za vključevanje v javno razpravo o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju, naredili največ kar smo lahko, v smislu objektivnosti. Toda ne, univerzitetni sekretariat ZK je obdolžil Tribuno (konkretno njenega odgovornega urednika), da je vsiljeval okroglo mizo kot platformo za javno razpravo o usmerjenem izobraževanju Osnovnim organizacijam ZSMS na univerzi. Poleg tega smo bili krivi tudi tega, da smo objavili tekste okrogle mize (torej naj bi to pomenilo, da smo odgovorni za izjave razpravljalcev) in s tem manipulirali s stališči predsedstva Univerzitetne konference ZSMS in s stališči cele vrste organov ZK. Zelo čudno se nam zdi, da se je komite skliceval na stališča ZK, kajti v tistem času jih sploh ni bilo. Kolikor vemo, se je zadnji kongres opredelil za usmerjeno izobraževanje, nikakor pa se ni mogel za osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju, ker le-tega takrat še ni bilo.

Mnenja smo, da je Univerzitetni komite ZK vodil postopek o ugotavljanju krivde odgovornega urednika skrajno birokratsko, kajti Igor Bavčar sploh ni bil vabljen na sejo komiteja kjer se je razpravljalo o njegovi krivdi (sekretar je naknadno dejal, da bi bil obveščen pravočasno). Tu se sicer ne bi sklicevali na komunistično zavest, toda če gre za tako pomembne stvari (kajti sankcije bi bile lahko zelo hude) potem je treba vse prizadete povabiti na sestanek.

Sicer pa univerzitetni sekretariat, kakor, da ne ve, da je zadnji kongres ZKS sprejel sklepe o reorganizaciji ZK na univerzi. Še vedno se velikokrat obnaša po starem, kot komite, in namesto koordinacije, kar naj bi bila njegova glavna naloga, pogostokrat prejudicira posamezne sklepe in odloča o zadevah, ki niso v njegovi pristojnosti. Namesto da bi, kakor je edino prav, aktivno sodeloval v delu izdajateljskega sveta preko svojega delegata, se je dogajalo celo, da je bil v medsebojnem dogovarjanju izdajateljski svet popolnoma izločen.

Naša naloga bo zato v bodoče tudi povezava z občinsko konferenco ZKS Center.

Pripomniti velja, da je Osnovna organizacija ZK na FSPN (katere član je Igor Bavčar) sprejela nasprotno sklepe od UK ZK. Prav tako so bili sklepi izdajateljskega sveta Tribune o tej zadevi nasprotni sklepom komiteja.

Seveda, nas tudi v letošnjem letu ni pozabila znana ljubljanska insinuatorka in na čudne stvari figopokazateljica – Ljerka Sukič. Zopet je trosila debele laži in žalila celotno uredništvo. Po njenih komentatorskih klobasičenjih sodeč se spozna tako na problematiko osvoboditve Ljubljane kot tudi na družbene probleme doječih mater, da o usmerjenem izobraževanju niti ne govorimo.

Zelo kritična je bila do okrogle mize tudi izobraževalka Meta Demšar (Komunist, 23. marca 1979). Za to vrsto pisunov naj veljajo Engelsove besede: „Okorno kljuje buržoaznega vsakdanjega razuma se seveda v zadregi ustavlja pred jarkom, ki ločuje bistvo od pojave, vzrok od učinka; če pa greš na divji lov po močno razritem svetu abstraktnega mišljenja, ne smeš jahati na kljusetu.“

V smislu marksističnega izobraževanja in ob priliki 60-letnice KPJ, SKOJ in revolucionarnih sindikatov je Tribuna skupno s Studentskim listom iz Zagreba izdala Komunistični manifest v stripu italijanskega avtorja Rodolfa Marcenara.

V tem našem naštevanju dogajanj v letošnjem letu smo dolžni tudi povedati nekaj o razmerah v študentskem naselju. Delo v študentskem naselju se končno odločno obrača v prid samoupravljanja. Tovariša Potočnik in Kranjc, ki sta se tako odločno postavila v bran anarhiji in mafiji, ki je vladala v študentskem naselju in zato bila kaznovana je sodišče združenega dela v Ljubljani oprostilo vsake krivde. Njune kazni (Potočnik – opomin, Kranjc – zadnji javni opomin) so nezakonite in neveljavne, kajti ravnala „sta vestno, pošteno in v skladu s pooblastili“ (citirano iz odločbe sodišča).

Uredništvo za naravoslovje je kljub temu, da deluje šele eno leto zelo aktivno. Skupaj s Studentskim listom je izdalo tematsko številko o ekologiji, pa tudi drugače je vestno spremljalo in analiziralo dogajanja s področja naravoslovnih znanosti.

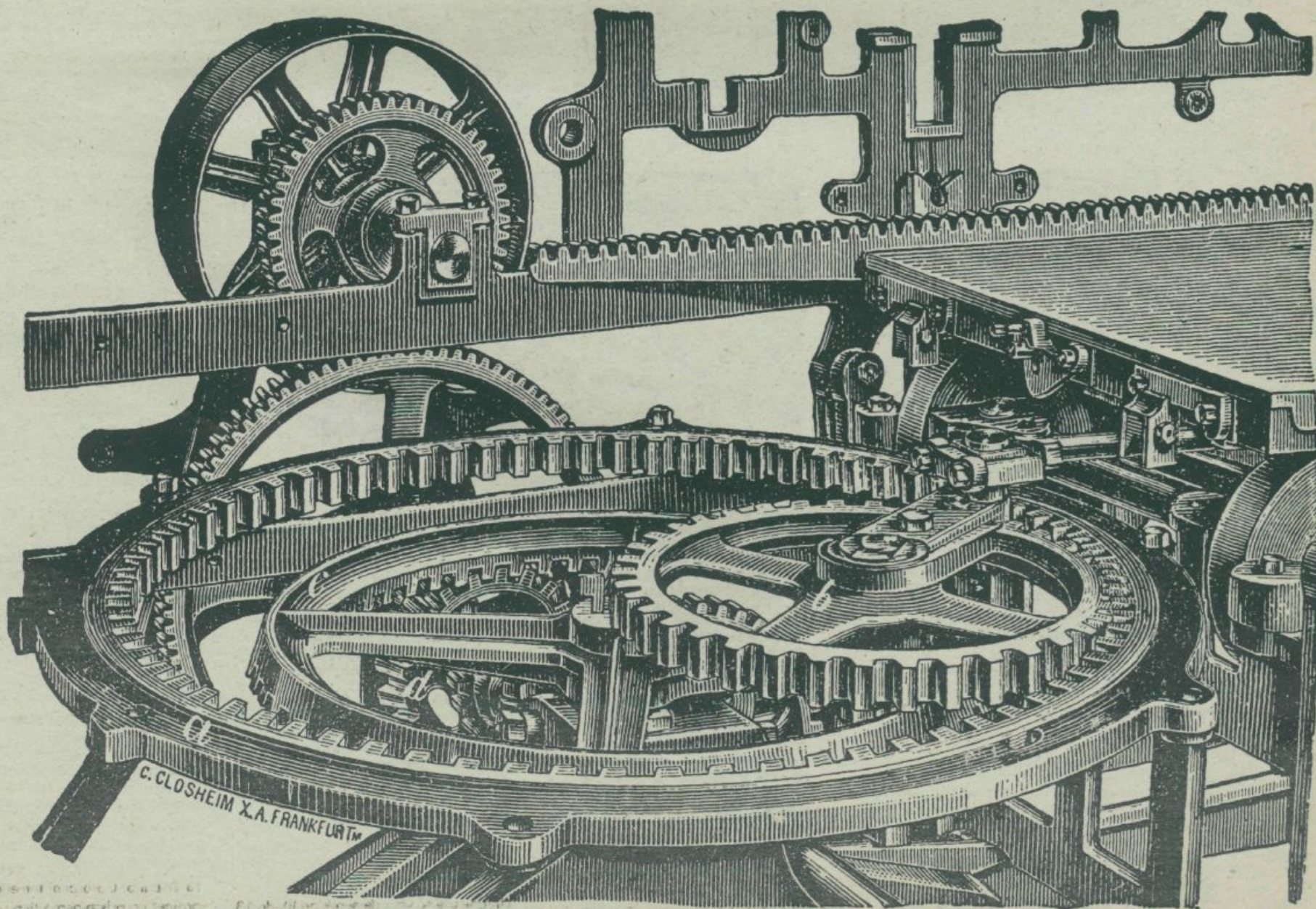
O takoimenovani univerzitetni problematiki, tj. problematiki osnovnih organizacij ZSMS tudi letos nismo dovolj dobro pisali. Vzrokov za to je seveda več in tudi v članku o volilni konferenci ZSMS smo o tem zapisali nekaj več besed.

Izdajateljski svet je končno, poleg tega, da je konstituiran, začel tudi delati in to je zelo pomembno za naše nadaljnje delo.

V naslednjem šolskem ali študijskem letu nas čaka vsekakor zelo veliko nalog, od zbiranja naročnikov, pridobivanja dopisnikov in sodelavcev, aktualiziranja vsebine časopisa do sodelovanja z ostalimi jugoslovanskimi študentskimi in mladinskimi časopisi. Predvsem pa bomo še naprej publicirali in razvijali marksistično teorijo.

Naj živi proletarska revolucija!

uredništvo

x jam 358, = 8/8 MUV,

8/8
Elcic U M

UNIVERZITETNA KONFERENCA ZSMS

Ljubljana, Trg osvoboditve

NOVOIZVOLJENO PREDSEDSTVO UK ZSMS LJUBLJANA
Na konferenci UK ZSMS Ljubljana je bilo izvoljeno novo predsedstvo UK ZSMS v naslednji sestavi:
Topovšek Janez (predsednik), Klenovšek Bojan (podpredsednik), Čuk Gorazd (sekretar), Banjac Jasna, Bojanič Dragana, Tomo Dumančič, Eržen Borut, Hočevar Zvone, Hribar Samo, Jaušovec Tomaž, Mikič Vidoslav, Slatinšek Iztok, Šostar Sonja, Volgemut Tanja, Vrhovec Anton, Vukša Nikola, Žvokelj Jože, glavni urednik Radia Študent in Tribune (po funkciji).

Štev.: 285-01/KS-VO

Datum: 15. 5. 1979

Poleg tega je konferenca potrdila tudi kandidatno listo za predsednika in člane nadzornega odbora, ki so Ivančič Igor, Bricman Tone in Kobal Nada, ter odbora za statutarna vprašanja in pritožbe, ki ga sestavljajo naslednji člani: Lovrenčič Viktor, Žilavec Miran in Kralj Dragica. Kot zadnje je konferenca v svoji četrti točki dnevnega reda izvolila prej v.d. odgovornega urednika Radia Študent Jožeta Vogrinca za odgovornega urednika in Franca Milošiča za glavnega, Igorja Bavčarja pa odgovornega urednika študentskega časopisa Tribuna. Oba sta te dolžnosti prej opravljalala kot v.d.

Na podlagi sklepa 14. seje PUK ZSMS sklicujem volilno konferenco UO ZSMS, ki bo

v sredo, dne 23. 5. 1979 ob 16. uri

v zbornični dvorani univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani (vhod iz Vegove ul.).

Dnevni red:

1. Izvolitev delovnih organov
2. Poročilo o delu UK ZSMS Ljubljana
3. Razprava o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju
4. Razrešnica in volitve PUK ZSMS in njenih izvršilnih organov
5. Sprejetje akcijskega programa UK ZSMS Ljubljana
6. Potrditev vsebinske zasnove Tribune
7. Razno

Priloženo gradivo k 2., 3., 4., 5 in 6. točki dnevnega reda.

Tovariški pozdrav!

Predsednik UK ZSMS
Srečko Kolar l. r.

Volilna konferenca UK ZSMS Ljubljana

Volilna konferenca univerzitetne organizacije ZSMS v Ljubljani je potrdila nekaj starih pa tudi nekaj novjših resnic v delu te družbeno-politične organizacije. Tiste stare resnice gredo predvsem na račun dela osnovnih organizacij ZSMS po fakultetah, ki ne le, da niso delegirale svojih delegatov na konferenco, saj jih od 31 osnovnih organizacij kar 13 ni sodelovalo ali povedano drugače od 89 delegatov jih je bilo prisotnih le 53, ampak kakor ugotavljajo razpravljalci potrjuje poročilo konferenci - zelo pada tudi njihova aktivnost. To je v poročilu, kljub temu, da uvodoma ugotavlja povečano aktivnost UK v zadnjem obdobju, nesporno ugotovljeno na več mestih. Tudi razpravljalci, povečini člani na tej konferenci razrešenega predsedstva, so to ugotovili. Bodisi velika neaktivnost osnovnih organizacij pri izpolnjevanju anket, ki jih izvajajo komisija za socialno ekonomsko vprašanja študentov pri UK, anket, ki žele ugotoviti, vs približno, položaj študentov, ki jih izkoriščajo privatni stanodajalci, bodi nezanimanje študentov za letošnje mladinske delovne akcije ali še posebej za mladinsko delovno brigado „Boris Kidrič“ za katero se je bojda prijavilo le nekaj nad deset študentov, pa neuph dveh načrtovanih lokalnih delovnih akcij v mladinskem naselju v Ankaranu, ki sta propadli prav zaradi popolne abstinence študentov, vse to potrjuje veliko organizacijsko in akcijsko nepovezanost in neaktivnost ZSMS na univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani. Zato tudi ni presenetljivo, če vemo, po besedah prejšnjega predsednika kadrovske komisije pri UK, da se le ta ukvarja z zelo velikimi kadrovske problemi. Osnovne organizacije životario same zase in tudi člani predsedstva, ki so bili zadoženi, za povezavo osnovnih organizacij s predsedstvom niso uspeli opraviti svoje naloge ali zaradi neodzivnosti osnovnih organizacij ali pa zaradi neizpolnjevanja nalog članov predsedstva. Po besedah prejšnjega kadrovnika je tako splošno stanje v univerzitetni organizaciji ZSMS še posebej evidentno tudi znotraj predsedstva UK ZSMS, ki se je ves čas svojega dela ukvarjalo največ prav z najbolj banalnimi problemi, kakor naprimer s sklepčnostjo tega predsedstva. Zaradi tega so propadle ali pa bile bistveno ovirane mnoge načrtovane akcije. Da je temu res tako je dokazala tudi razprava v naslednji točki dnevnega reda, ki je obravnavala rezultate javne razprave o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju. Čeprav je bilo izrečenih nekaj pohval glede organiziranja seminarja za organizatorje javne razprave in delovne skupine za spremljanje poteka javne razprave je konferenca, prevsem pa razpravljalci, ugotovila, nedopustno neaktivnost osnovnih organizacij ZSMS, ki ne le, da v večini primerov niti niso razpravljale o osnutku ampak so tudi pripombe, ki so zbrane od desetih osnovnih organizacij dokazale, da so se le te razprav lotile skrajno formalistično, površno in obrbno, kakor, da se ne bi zavedale zelo pomembnih pa tudi nekaterih vprašljivih načrtovanih sprememb na tem področju družbene produkcije in reprodukcije. Problemom iz javne razprave o osnutku zakona smo več prostora namenili v drugem članku poleg katerega objavljamo tudi pripombe in stališča UK v zvezi s tem.

Akcijski program, ki je bil predlagan konferenci je, kakor več ali manj v dosedanj, začrtal nekaj konstantnih akcij UK, ki že zelo dolgo tvorijo nekakšen „začarani krog“ iz katerega se ta organizacija ne more in ne more izveči. Tako stanje je več ali manj evidentno pravzaprav v celoti organizaciji ZSM. Poleg usmerjenega izobraževanja, katerega problematika bo polnila dnevne rede mnogih bodočih konferenc, in prav je tako sestavljajo železni repertoar bodočega dela te organizacije predvsem vprašanje dela z in v osnovnih organizacijah, kadrovska vprašanja, vprašanja in problemi informiranja in s tem v zvezi mesta in vloge medijev kot sta R in Tribuna, pa štipendiranje, dejavnost na področju študentskega standarda ki naj bi se združila v pravkar konstituiranem študentskem centru, izgradnja študentskih domov, kulturne in druge dejavnosti študentov, MDA šport, ...

Razpravljalci, npr. delegat RS, so opozorili na izredno pomembno in pereče stanovanjsko vprašanje študentov in ne le teh, ki, kot kaže, se ključno gradnji študentskih domov vedno bolj in bolj aktualizira, delegat ŠKUC-a v svojem kritičnem prispevku orisal nezavidljiv položaj v katerem se nahaja ta kulturna ustanova, predvsem finančni problemi so zelo pereči medtem ko je delo v komisiji O-OD na UK-ju po njegovem mnenju zelo slabo, ki tudi prispeva k slabemu položaju ŠKUC-a. Predsednik te pravkar kritizirane komisije pa je delegate seznanil z odnosom večine družtev pri UK, ki s ponavadi prisotni le na tistih sestankih, ko se delijo družbena sredstva za aktivnosti. Predstavnik UK ZKS, sekretar sekretariata pa je nanizal nekaj vprašanj, ki bi po njegovem mnenju morala biti vključena v nov akcijski program. To so predvsem vprašanja študija ob delu, svetov letnikov, akcij NNPP, učinkovitost in spretnost študija, družbenoekonomski položaj študentov kateremu je tudi UK ZKS posvetil zelo veliko pozornosti na eni zadnjih konferenc, gradnji študentskih domov, občudijski dejavnosti krepitevi vloge izdajateljskega sveta Tribune in pravno-formalnim odnosom tega časopisa do svojega izdajatelja, kadrovskega problemom Radia Študent; itd.

Preden so se delegati, po štiriurni razpravi razšli, je bila v formalni predzadnji dejansko pa zadnji točki dnevnega reda potrjena tudi nova vsebinska zasnova študentskega časopisa Tribuna. Pripombe nanjo je imela delegacija OO ZSMS Pravne fakultete, ki se je za razliko od vseh ostalih enkrat glasovanja o potrditvi vzdržala, dva njena delegata pa sta glasovala proti. Po besedah delegatke Mateje Mahnič je njihova osnovna organizacijska mnenja „da je v vsebinski zasnovi preveč govora o interesu delavskega razreda kot tistem prevladujočem v naši družbi in, da je premalo poudarjen samoupravljanje in posebej samoupravljanje študentov. „To je po njihovem mnenju „vračanje na staro, kajti danes govoriti o interesih delavskega razreda je res že malo preživela zadeva“. Po tem, ko je tudi tovaršiški delegatka Mateja Mahnič na koncu svojega nastopa sama dejala, da dopušča možnost, da govori tudi neumnosti in, ko ji je odgovorni urednik to potrdil je konferenca sprejela vsebinsko zasnovo.

Na koncu lahko zapišemo, da je konferenca potrdila nujnost, da se „capite et in membris“ spremeni način dela ZSM na univerzi. To je med drugim tudi naloga novoizvoljenega predsedstva in ostalih članov.

Opozorili bralcem!

Tribuna bo do jeseni prenehala z izhajanjem. Prva jesenska številka bo predvidoma izšla v mesecu septembru ali v začetku meseca oktobra. Še pred tem pa bo izšla POSEBNA številka Tribune, ki bo brezplačno razdeljena brucem ob vpisu in v kateri si bodo bruci in osatli lahko prebrali vse o univerzi in še mnogo drugih zanimivih in poučnih stvari.

OBISK MLADINSKE ORGANIZACIJE IZ ČSSR

Delegacija ZSM ČSSR, ki jo je vodil prvi sekretar CK ZSM, se je v okviru že tradicionalnega sodelovanja z ZSMJ ustavila tudi na obisku pri RK ZSMS, s ciljem, da bi se že poglobili prijateljski stiki in sodelovanje med mladimi iz Slovaške in Slovenije. Pogovarjali so se o delovanju mladih v obeh državah, o izobraževanju, zaposlovanju, o programu ZSM na kongresu ter o nalogah in akcijah članstva, delegatski sistem ...).

ZSM ČSSR je nastala l. 1949 iz skupne mladinske in otroške organizacije. Do sedaj so imeli dva kongresa. O svoji organizaciji so povedali, da ima veliko avtoriteto in da sodeluje z vrsto organizacij v svetu (npr. v Avstraliji), največ pa z bratskimi socialističnimi državami, posebej so omenili Komsomol, ki jim daje inspiracijo za vzgojo mladih in revolucionarno spremembo sveta.

Leto 1968 ocenjujejo kot mejnik, ki označuje velik gospodarski razvoj in napredek. Pritoževali pa so se, da v svetu obstoje organizacije, ki „čudno gledajo na dogodke iz leta 1968“, kar da škoduje interesom napredne mladine in njenim težnjam za mir in napredek. Menda jim skušajo vsiliti neki način reševanja, a ne na način sodelovanja, temveč „svetovanja“. „To je stvar naše mladine,“ so poudarili.

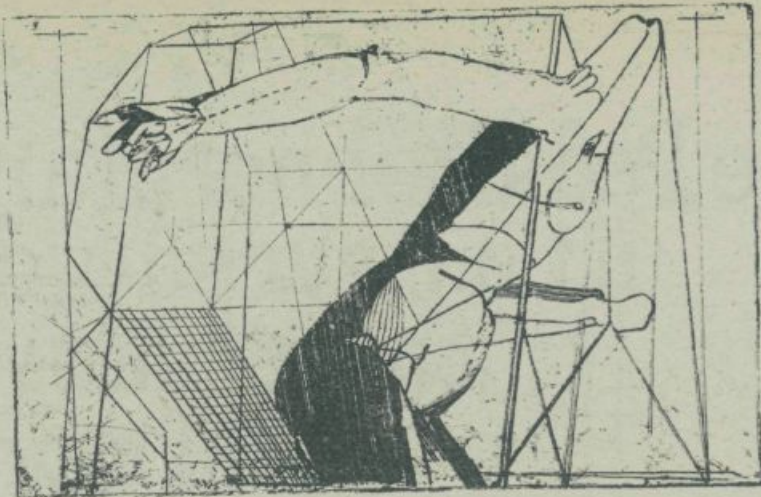
Pri tem se sklicujejo na konkretno življenje in zgodovino, ki da bo pokazala, kaj je prav in kaj ni. Zgodovina zna biti tudi zelo počasna!

SKUPŠČINA KMPL

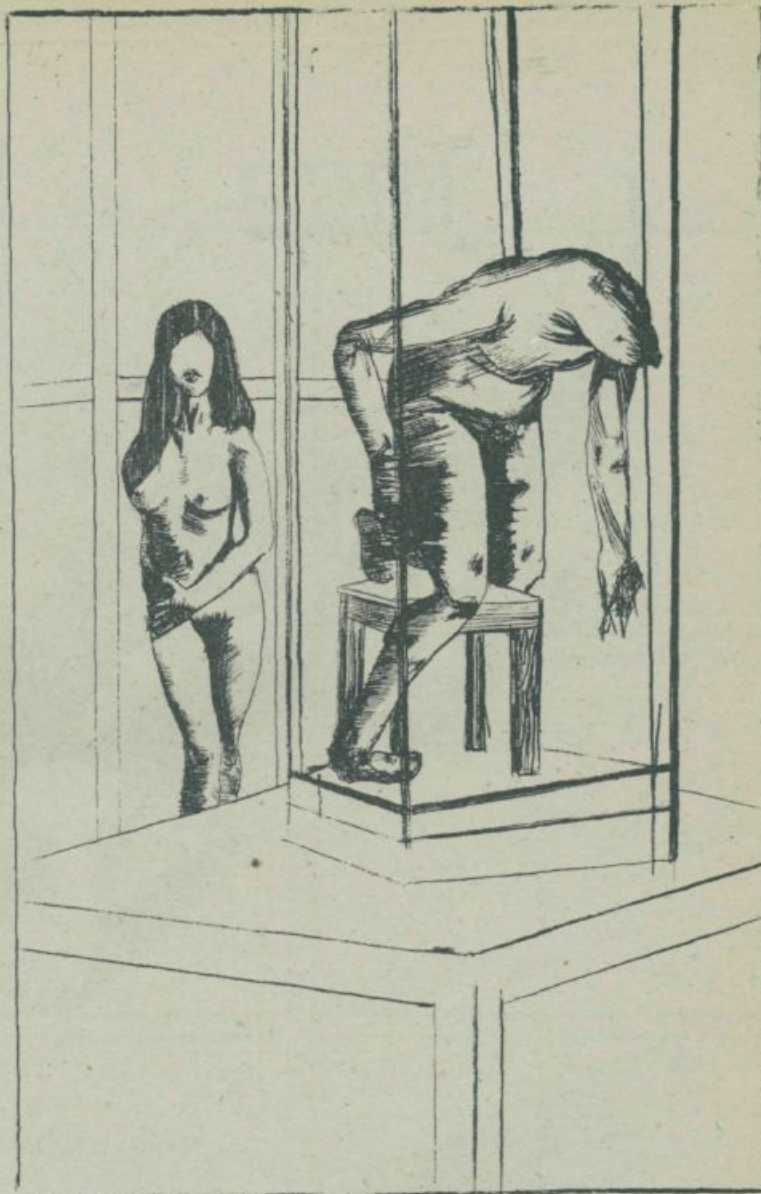
26. maja bo skupščina kluba mednarodnega prijateljstva, ki deluje v okviru Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana.

„Klub mednarodnega prijateljstva Ljubljana“ združuje tuje in jugoslovanske študente na ljubljanski univerzi Edvarda Kardelja in mladino Slovenije in je ustanovljen zato, da bo s svojo aktivnostjo prispeval k nadaljnemu razvoju miru, razumevanja in sodelovanja med narodi in k osrednopolitične neuvrženosti,“ kot je zapisano v pravilniku o organiziranosti in delovanju kluba, o katerem bodo razpravljali na skupščini.

neidhardt heler

Dujan Lipovec

Stališča in pripombe UK ZSMS Ljubljana na osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju si preberite na 13. strani.

RAZPRAVA O OSNUTKU ZAKONA O USMERJENEM IZOBRAŽEVANJU

Kako čitati osnutek zakona o usmerjenem izobraževanju?

V specifičnih pogojih naše prehodne socialistične družbe, ki jo temeljuje pretesajenje nasprotja družbe, iz katere izhaja, družbe, ki se je ni otrsela razrednih antagonizmov, nasprotno, ti so motor in tavora njenega napredka, družbe, ki blagovni produkciji postavlja nasproti planirano, velikokrat neuspešno, saj je tudi družbeno planiranje največkrat le do svojih mej prignana blagovna produkcija; v specifičnih pogojih te družbe, ki „zbira, razvija, dopolnjuje in povezuje“ kapitalizmu imamentne antagonistične elemente in jih v novi prehodni družbi diktature proletariata postavlja nasproti vsemu „staremu in vedno novemu“¹ da bi v procesu delavskega samoupravljanja omogočila delavcem in preko njih vsem upravljanje s celotno družbeno produkcijo in reprodukcijo in s tem tudi — ker bo v članku največ besed prav o tem — s šolstvom; v specifičnih pogojih te naše prehodne družbe poteka tudi ena pomembnejših akcij v zadnjem času, akcija, ki so jo vzpodbudile subjektivne sile te družbe. S predlogom osnutka zakona o usmerjenem izobraževanju pa jo skuša udeležiti tisti del naše družbe, ki mu pravimo tudi država s svojim aparatom, sekretariati itd.

Upoštevač ta skrčen uvodni del, ki smo ga zgoraj zapisali, nam je jasneje, zakaj se udeleženci javne razprave o osnutku zakona največkrat strinjajo z načeli predlagane reforme, ki so bila sprejeta na kongresih ZK in drugih Družbeno-političnih organizacij, ne strinjajo pa se ali pa le delno z mnogimi konkretnimi določili iz osnutka zakona. Na eni strani subjektivne avantgardne sile, na drugi strani država, administrativna, uradniška, birokratska! Toda ne, to je grobo poenostavljenje, nedopusten shematizem. Tako, kakor smo znotraj subjektivnih sil pričča birokratskim tendencam, odklonom od zavestno spoznanih proletarsko razrednih ciljev (ki se jim v zadnjem času skušamo postaviti nasproti z uveljavljanjem kolektivnega vodstva deprofesionalizacijo itd.), tako moramo vedeti, da je ta, le malo več kot trideset let „stara“ država, država diktature proletariata, torej država, ki naj bi odmirala, „sama sebe odpravljala“. Ta država je prav tako protislovna, kakor so protislovni tudi odnosi v naši družbi, družbi razrednih antagonizmov in to kljub pravno-formalno novim lastninskim odnosom. Protislovnost te države je „kondenzacija“ siceršnjih družbenih protislovi,

na eni strani je rezultat tendenc reprodukcije družbenih t. razrednih nasprotij, ki vedno znova vzpostavljajo in krepijo oblast te države in njenih aparatov, na drugi strani je rezultat revolucionarnih tendenc, zdaj prevladujočih, zdaj v defenzivi (odvisno od moči in organiziranosti delavskega razreda). ki to državo, pa četudi je država diktature proletariata, odpravljajo in ukinjajo, da bi ustvarili asociacijo svobodnih proizvajalcev.² Šele če poznamo protislovnost socializma, našega prehodnega obdobja, prosotno, prav tako znotraj „polov“ protislovia (recimo tako znotraj dela kot znotraj kapitala), šele tedaj lahko temeljiteje spregovorimo tudi o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju in javni razpravi o tem osnutku. Tudi predlagani osnutek, o katerem v zadnjem času sicer malo manj spovrimo, je rezultat teh družbenih nasprotij. To je še toliko bolj pomembno vedeti, kolikor vemo, da je prav šolski aparat, kot ideološki aparat države, v vsej dosedanji zgodovini kapitalizma bistveno dopolnjeval³ reprodukcijo družbenih t. razrednih odnosov, čeprav je pogojeval tudi nasprotno učinke-4.

(nekaj povzetrok)

Bralci vedo, da je to zadnja številka Tribune v XXVIII. letniku in zato ne bo napak, če bomo v nadaljevanju tega članka ponovili nekatere že prej zapisane besede o predlagani reformi, osnutku in izobraževanju, kajti ta članek naj bo hkrati povzetrok Tribuninega prispevka k javni razpravi. In če le malo vstran od tega članka preberete še stališča univerzitetne konference ZSMS Ljubljana, bo povzetrok popolnejši tudi za člane osnovnih organizacij ZSMS, ki jih stališča UK, sprejeta na njeni programsko volilni konferenci 23. maja, na določen način obvezujejo.

Pripombe:

1. Vedno novemu v smislu nasprotij, ki se vedno znova in znova porajajo v naši družbi.
2. Socializem zato ni cilj ampak le prehodno obdobje k cilju, obdobje diktature proletariata, obdobje ustvarjanja novega in ne le zamenjanja starega državnega aparata obdobje ukinitja vsakega državnega aparata, kajti: „... komunistem je konec svake države, a ne „svenarodna država“ koja za svakog marksistu prestavlja besmislen izraz.“ (E. Balibar)
3. Če rečemo dopolnjeval, mislimo predvsem na to, da „Državni aparati, v okviru kojih škola predstavlja ideološki aparat, ne dovode do podela na klase, več doprinose toj podeli i time njenoj proširenoj reprodukciji.“ (N. Poulantzas)
4. Nasprotno učinke predvsem v oblikovanju in utrjevanju nasprotnih pozicij v razrednem boju (glej B. Rotar, Zgodovinsko mesto predlagane reforme v razrednem boju, Tribuna št. 10-11, str. 2,3)

V obrazložitvi osnutka zakona je takoj v prvem odstavku zapisano da le-ta izobražuje za delo in nato za samoupravljanje, v razpravah pa se je temu vrstnemu redu pridružila še tretja kategorija — prosti čas. Tako okrogla miza, ki smo jo organizirali na Tribuni in tudi nekateri naši ostali prispevki so opozorili ne le na to, da kategorija delo ni v osnutku materialistično—dialektično opredeljena (tov. Medvež, eden od teh, ki se s preobrazbo profesionalno ukvarjajo, je na šeminarju za organizatorje javne razprave na univerzi popolnoma resno dejal, da je v osnutku delo obravnavano enkrat kot „antropološka“, drugič pa „tehnološka“ kategorija, torej neodvisno od konkretnih družbeno—ekonomskih odnosov; komentar najbrž ni potreben), ampak tudi na to, da se, sedaj tudi pravno formalno, ločuje tisto, kar smo ločeno že podedovali in kar se vedno znova ločuje — na eni strani delo, kot prisiljujoča, zoprna dejavnost, na drugi strani od dela ločeno (samo) upravljanje ter na koncu prosti čas, kot čas namenjen reprodukciji delovnih zmognosti.

Največ kar lahko storimo, je, da se iz osnutka take formulacije izločimo in tako preprečimo spodbujanje reprodukcije obstoječih odnosov v družbi. Kaj več storiti najbrž ne moremo in tudi zelo lepo zvoneča fraza, ki v obrazložitvi osnutka zagotavlja, celo zelo kategorično, da bo z uvedbo „skupne vzgojno-izobrazbene osnove“ odpravljena „sedanja dvojnost izobraževanja za intelektualno in fizično delo“, nam prav nič ne pomeni. Kljub temu, da je to hvalevredna intenca predlagateljev osnutka, je potrebno vedeti, da ni šolski sistem ta, ki ustvarja delitev na fizično in intelektualno delo. Četudi izobraževalni proces poteka v smeri delitve dela na fizično in intelektualno sta je to zato, ker je šola že podrejena odnosom, ki presegajo to šolo in koreninijo v produkciji in s tem celotni družbi, recimo aktualno, združenem delu, kjer sta fizično in intelektualno delo ločevana. To hkrati negira vse trditve o tem, da je šola odtujena od združenega dela, saj prav nasprotno deluje kot aparat za reprodukcijo odnosov, ki vladajo v združenem delu. To je tudi eden argumentov za nujnost preobrazbe vzgojno-izobrazbenega sistema.

Da je trditve o odpravi dvojnosti izobraževanja za fizična in intelektualna dela ne le iz trte zvita, smo že spoznali (tega sama šola enostavno ne more storiti), da pa je nasprotju z že omenjenim vrstnim redom izobraževanja (za delo, samoupravljanje...) in celo lažna, bomo videli v nadaljevanju.

o nasprotju

Če predpostavimo, in to je realna predpostavka, da je proces delavskega samoupravljanja tendenčno odpravljanje delitve dela na fizično in intelektualno, saj je njegov cilj usposabljanje delavcev za odločanje o celotni družbeni produkciji in reprodukciji, potem je zahteve po izobraževanju najprej za delo in nato za samoupravljanje v nasprotju z intenco odpravljanja dvojnosti v izobraževanju fizično intelektualno delo, saj namesto, da bi jo odpravljala, dvojnost vnaprej predpostavlja z ločevanjem dela in samoupravljanja.

o lažnosti

Skupno vzgojno-izobrazbeno osnovo se ponuja za odpravljanje dvojnosti v izobraževanju in celo kot dokaz o enakovrednem obravnavanju vseh poti in vseh oblik izobraževanja. Da to ni res, so dokazali sami predlagatelji, ki so v 43. členu predlagali, da se v program, za opravljanje „enostavnih in manj zahtevnih opravil in nalog“ vključi le izbrane vsebine iz skupne vzgojno-izobrazbene osnove. Že izraz „enostavna in manj zahtevna opravila in naloge“ kaže na popolno utopičnost odpravljanja dvojnosti v izobraževanju za fizična in intelektualna dela, medtem ko je s predpisovanjem „izbranih“ vsebin to le potrjeno. V teh izbranih vsebinah bo „enostavnim in manj zahtevnim“ delavcem najbrž povedano, da se morajo znebiti miselnosti, ki v zašmiranih rokah delavca vidi nekaj slabega...

Zaključek

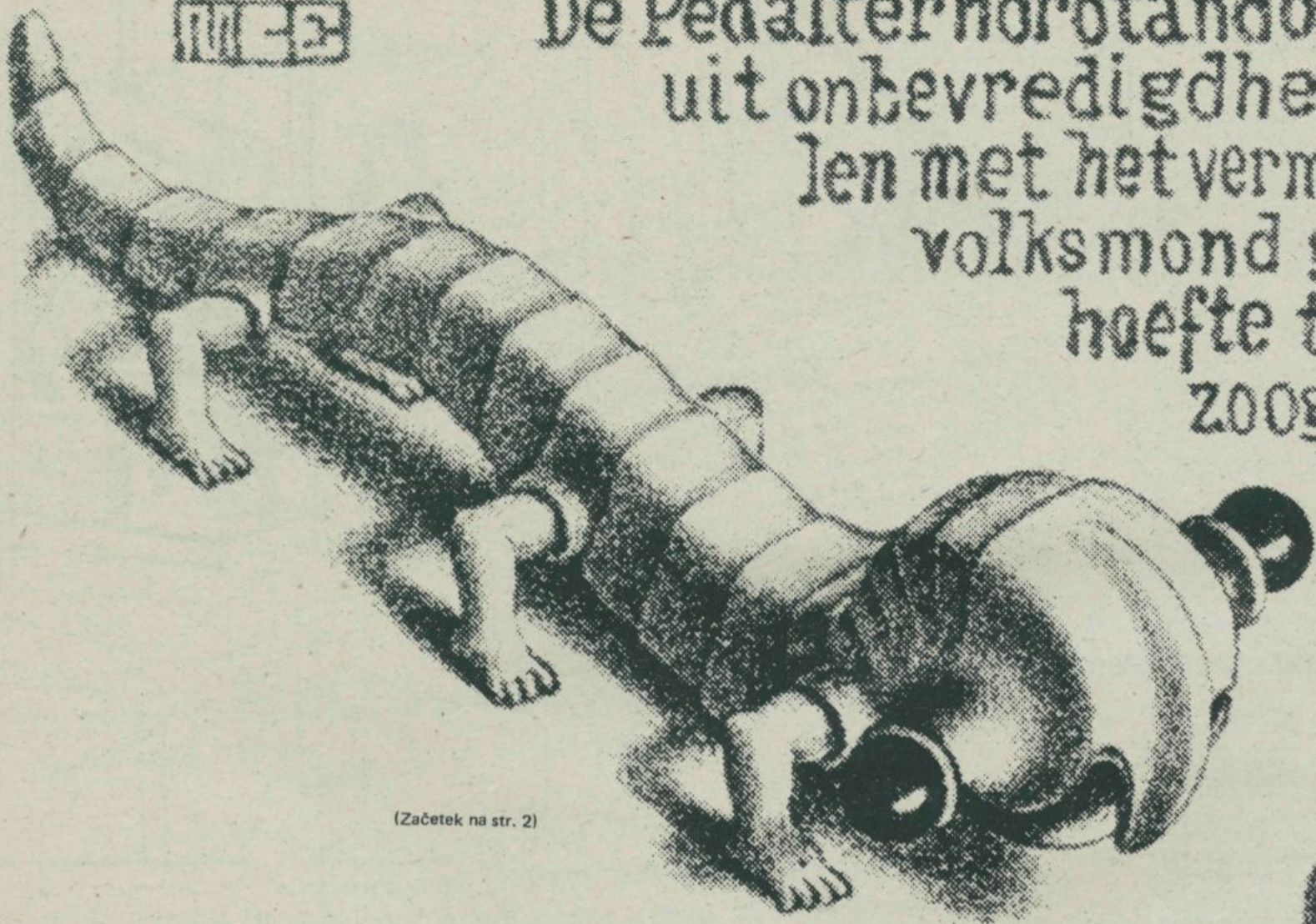
Razprave po fakultetah, na univerzitetnem svetu in drugje so poudarile še mnoga druga vprašanja. Naj jih nekaj le površno omenimo: vprašanja permanentnosti izobraževanja in s tem v zvezi izobraževanja za, ob in iz dela, na kar sta zadovoljivo odgovorila tako seminar za organizatorje javne razprave, kakor tudi razpravljalci na Tribuni mihi; vprašanje selektivnosti vzgojno-izobrazbenega sistema, s čimer so se ukvarjali v eni najbolj pomembnih točk dnevnega reda na zadnji seji univerzitetnega sveta, ko so sprejemali zelo obsežno in tudi kvalitetno poročilo tov. Jurišiča o vzgojno-izobrazbenem sistemu in socialnih razlikah; vprašanja družbenega planiranja potreb in kadrov v pogojih blagovne produkcije, nerazumljivi in mistifikatorski terminologiji v osnutku; brezplačnosti šolanja; ter ostala vprašanja in predlogi v osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju. Te razprave so potekale po večini fakultet, medtem ko za osnovne organizacije ZSMS to ne moremo reči, poleg tega je bila ena na marksističnem centru CK ZKS, ki jo je organizirala komisija za teoretska in idejna vprašanja preobrazbe vzgoje in izobraževanja pri MC, pa je žal zvođenela v puhlem verbalizmu in pustila vnmear resnične probleme, na katere je opozorila le peščica razpravljalcev, druga v klubu delegatov v režiji komisije pri RK SZDL, ki je bila pestrejša in ne nazadnje tudi na programsko volilni konferenci UK ZSMS, o kateri pišemo v drugem članku.

Kakorkoli že, očitno je, da se v letu 1979 razprave o preobrazbi ne bodo nehale, zato je prav, da se pripravimo za bodoče bitke, ki jih bomo na Tribuni bili v naslednjem študijskem letu. Publiciranje teh razprav je vsekakor naša prva naloga in največji prispevek k javni razpravi.

Naj živi delavsko samoupravljanje!

6. Zanimivo je, da se v tem poročilu na njegovi 14. strani pravi, „da smo v osnovni šoli zamudili zadnjo priložnost, ki jo nudi vzgojno-izobrazbeni sistem pri odpravljanju socialnih razlik“ in, da „neselektivna osnovna šola“ prispeva k socialni selekciji veliko bolj kot „selektivna srednja šola“. Podobno kot šola ne more odpraviti delitve na fizično in intelektualno delo tudi ne more odpraviti socialnih razlik, ki temeljijo v družbi, res pa je, da lahko prispeva k odpravljanju. Prav tako je potrebno spredeti, da ni najpomembnejše le zagotoviti ustrezno zastopanost kmetčke in delavske mladine v višjih in visokih šolah ali morda celo srednjih šolah, za katere se predpostavlja, da so v veliki meri „elitne“, saj producirajo tisti del družbe, ki z njo „upravlja“ kajti problem delavskega samoupravljanja ni v tem od kod bomo regrutirali tiste, ki vladajo in ali je dobro, če to delavci in kmetje, problem je v tem, da bo delavski razred upravljal sam s seboj in s tem s celotno družbo. To pa pomeni konec delitve na upravljalce in upravljane pa četudi soupravljalci iz vrst delavcev in kmetov. V zvezi s tem problemom si oglej članek o štipendistih Titovega sklada v drugi številki letošnje Tribune.
7. Glej pripombo in stališča UK ZSMS na člen 5;
8. Ibidem; 28. in 32. člen;

De Pedalter norotandomovens cent uit onbevredigdheid over het i len met het vermogen zich rolle volksmond genaamd „we hoeft te voorzien. E zoogdier, een re hoornde g de uiteind van d g

(Začetek na str. 2)

... Dramaturg ni nikakršen funkcionar, član uprave je strokovna oseba in prvi sodelavec režiserja pri dani temi, ideji, dobi, zasedbi, pomenjanju, kontekstu, smislu, metodi, ciljih in formah... on mora biti v njej in biti odgovoren tako za smisel in izraznost predstave kot za njeno motivacijo v okolju, pred katerim se predstava pojavlja..."

(Pravica do poklica, Borka Pavičević, referat z Male tribune Sterijinega pozorja, april 1979)

Uvodne navedbe so odlomek iz enega številnih referatov z letošnje Male tribune Sterijinega pozorja 79, ki je polemično združevala teatrologe in so-delavce iz gledališke prakse ob temi Mesto in vloga dramaturga v našem gledališču. Kot zanimivo informacijo navajam dejstvo, da je bil to pravzaprav formalno prvi povojni zbor gledaliških ustvarjalcev na tako zelo problemsko in aktualno temo. Zakaj aktualno? Povsem jasno je, da se gledališče kot sodoben in živ medij nenehno sooča in aktualizira v zvezi s prestvarjenjem družbenih tokov ter da se prilagaja, če ne celo živi kot klic po spremembi družbene prakse in zavesti. Kot medij, ki se zavzema za jasna in izrazita estetsko idejna sporočila, za živo informacijo in sporočilo, mora seveda delovati usklajeno in umerjeno na bistvo svojega sporočila v vseh svojih funkcijah. Ena takih funkcij, ki je ob tem zelo odločilna, je vloga dramaturga. Delo v ozadju in v temeljih gledališke produkcije, je vse premalo poznano in valorizirano. V splošni vednosti vse premalo prisotno, v gledališki praksi pa pogosto povsem neopredeljeno in nesistematizirano.

In tu zadenemo ob jedrni del smisla ter namena simpozija oziroma tega pisanja o vlogi dramaturga v sodobnem gledališču: Če hoče biti in če naj je gledališče v sklopu vseh sodobnih estetskih in filozofskih smislov, tedaj se mora premisliti in organizirati samega sebe kot novodoben, nezapoznel in učinkovit dejavnik sodobne kulture. Pomeni, da se mora organizirati ne samo po konkretni praksi, temveč izzivati s svojim delovanjem vse moderne dileme človeškega bivanja. Organizirati svojo zgradbo in utemeljevati svojo čredo tako, da bo soočeno z novodobno antropološko dilematiko, z moderno družbeno mislijo, z živo mislijo.

Prav pogosto pa se dogaja, da opazimo, kako gledališča kljub izrazito moderni repertoarni ponudbi delujejo po povsem zastarelih, da celo predvojnih organizacijskih shemah, da kljub živi ponudbi in nenehnemu pretoku predstav utemeljujejo svoj estetski dih v komaj vzdržnih organizacijskih pogojih. Medtem ko družbena praksa na vseh področjih vedno znova terja sistematizacije in učinkovitejšo delitev dela, je tistih nekaj vodstvenih funkcij v gledališki organizaciji preobremenjenih ali premalo osveščenih. Teamsko delo je slučajnostni dogovor, premalo sistematično načrtan, nesporazumi s predstavami so zelo pogosti. Zadnji ostanki romantizma in zanesenega dela, žive prisotnosti se nujno razkrajajo. Nove naloge in zahtevne samoupravnega sistema zahtevajo od posameznikov

dotatne odgovornosti, ob tem pa nekatere temeljne naloge s področja dela niso bile nikoli ali pa so bile premalo sistematično premišljene.

Mesta se reurbanizirajo, populacija migrira in se spreminja, gledališče pa to spremlja s povsem ustaljeno programsko zgradbo, z ustaljenim, od velikoavstrijskega Burgtheatra podedovanim (malce prilagojenim) organizacijskim aparatom. Edino, kar je bilo mogoče, pa tudi, priznajmo že skoraj nujno premisliti, je povsem inertna reorganizacija oblik ponudbe — po ustanovah, krajevnih in družbenopolitičnih organizacijah, mitingih, proslavah.

Zakaj se potem čuditi pomanjšanemu veri publike v medij, ki hoče biti navkljub vsemu živ, ker ve, da je to njegova edina utemeljenost. Toda kako biti živo? Le s ponudbo, s propagando uprizoritvenih posreč in nesporazumov? Z abonmaji in misijonarskimi gostovanji? Je to dovolj?

Namenoma zapisujem problem obširneje, čeprav tudi popreprosto, toda vse to je v veliki meri povezano z izhodiščnim vpraševanjem po vlogi in mestu dramaturga v sodobnem gledališču.

Pa vendar je gledališče, prisiljeno zaradi razvoja komunikacijskih sistemov in novih medijev, v zadnjih dvajsetih letih naredilo ogromen korak naprej prav v kvaliteti dela. Toda paradoksalna situacija sproža krizo. Tako kot se tehnologija in specializacija drugih dejavnosti razvijata v skladu z rezultati prakse, bi se moralo to dogajati tudi v gledališču. Vendar je prav na področju miselne in ne predstavljalke prakse nastala v gledališkem delovanju prazna lisa. Delo skoraj neopazno delujočih, premalo sistematiziranih dramaturških teamov in posameznikov, tista skrb za misel in konsekvantnost misli v uprizorjanju je zašla v globoko krizo. Kvaliteta dela na planu predstavljanja, izraznosti dosega včasih že težko nadkrijevne rezultate. Izkaže pa se, da so vse notranje rezerve in v resnici tudi zanemarjeno notranje bistvo vsega gledališkega predstavljanja — prav v funkciji dramaturškega dela.

Zdi se, da usiha doba podjetnega, konceptualnega Režiserskega gledališča, ki je v kratkem času dalo toliko, da je včasih vse to težko premisliti, ovrednotiti in predvsem trajno ceniti. Bistveno za vsako gledališko hišo je in ostaja kontinuirana, vedno znova revitalizirana zavest o lastni historiji, lastnem smislu in načinu udeležbe v kolektivnih dejanjih. Za usihajočimi režiserskimi potenciali pa pogosto ostaja mrtvo udno ponavljanje. Dramaturška praksa je ostala v senci, se ni poživljala in ni bila sposobna razumeti svoje trajnejše vloge. Soudeleževala se je le repertoarno in izgorevala v posameznih projektih. O tem nas prepričuje stanje skoraj vse gledališke postavantgarde.

Pomislimo za trenutek o krizi eksperimenta: Mar se je res izčrpal le po zakonu svoje minljive vitalnosti, mar res le zato ker naj bi bil predstraža in arsenal institucionalnega gledališča. Menim, da je prišlo,

do krize eksperimenta, ker je na planu izraznosti tako zelo prehitel svojo dramaturško misel. Kriza eksperimenta se mi zdi zgolj kriza njegove dramaturgije, to je, kriza selekcije metod, selekcije sporočila.

Gledališka praksa je prišla do paradoksalnega preobrata:

Municiozni režiserski projekti so razvili to kreativno funkcijo do osupljivih rezultatov, gledališki igralci so segali včasih še do meja lastne identitete in vzdržljivosti, lastni ustvarjalni credo so porazdelili v se vizualne medije, delo v gledališki stavbi se je razvilo do številnih zadolžitvev, ki jim organizacija ni več kos — funkcija dramaturga pa je povsem v povojih. Hospitalizirajo jo le dramaturgi — uradniki — za — vse.

Preobrat je tu: Dramaturg, če se ni medtem že preselil na mesto gledališkega upravnika, deluje kot bralec gledališča, kot njegovo oko in tip v svet, ob tem pa preobremenjen postaja tudi sam premalo informiran, nesistematiziran in vse bolj prilagodljiv praksi. Predlaga in pripravljaja predstave, s katerimi naj bi živel in zanje delil odgovornost, toda ker administrativno ureja za deleže z različnimi ljudmi izgublja pregled nad delom in bistvom lastne vloge. Namesto sistematiziranih dramaturških teamov, ki bi gledališču omogočali nenehen stik z informacijami s področja tekstopisja, svetovnega uprizoritvenega dogajanja, s področja epistemoloških ved, estetskih teorij ipd; namesto dramaturgov ki bi sodelovali v urejanju asociativnih nizov posameznih predstav, preverjali pot od misli preko izraza k doživljanju in misli publike — delujejo v gledaliških posamezni utrjeni laboristri — dramaturgi. Preko njih se zaupanje v funkcijo dramaturga še dodatno izgublja.

Vsak tekst predstavlja posebno estetsko zrenje določene ideje in se konstituira kot posebno uravnotežen sklad ideje in forme (znakovi). Že na nivoju obravnavanja teksta so dramaturške naloge, faze branja in odčitavanja povsem specifične. Delo se sooča s celotnim programskim nizom in ga osmišlja.

In ker dramaturgija ni le določanje tekstu ustrezne poetike, ki bi ga utemeljevala, temveč tudi iskanje tekstu — ideji v formi — ustreznih družbenih, estetskih in perceptivnih relevanc, mora temeljit dramaturg delo nato obravnavati kot problemski, delovni model, ki ga odpira za obravnavo, za izbiro in utemeljitev vseh možnih obravnava njegovih elementov. To pomeni frontacijo in

preverjanje vseh razpoložljivih pomenov in oblik.

Ker je potrebna v nadaljnji fazi dela odločitve za pot k predstavi, je povsem razumljivo, da mora dramaturg skupaj z ustvarjalci predstave z odgovornostjo bdeti nad končnim izborom elementov predstave, ki jo ustvarjajo. Bdeti mora nad njenim notranjim smislom, nad njenim izrekanjem. Mreža vseh sodelujočih elementov je zdaj naravnana in umerjena v učinkovanje. Tako je ena bistvenih nalog dramaturga kreativna in smiselna prisotnost v procesu realiziranja predstave.

To je le nekaj, zelo diskurzivno podanih nalog dramaturga ob delu pri predstavi. Povsem jasno pa je, da v času realizacije celotnega repertoarja to nikakor ne more biti naloga in delo enega samega dramaturga. Potreben je team sodelujočih in obveščenih ljudi.

Kakor je smešno, da se v gledališču širijo administrativne funkcije na račun kreativnih, kakor je malomarno in pragmatistično, da ima tehnični kader, ki fluktuiraa in beži v druge panoge, prednost pred tako zelo poklicanimi sodelavci pri predstavah, tako je ali pa še bo jasno, da lahko gledališče dobro in kontinuirano deluje le s stalno miselno prisotnostjo in obveščenostjo. Toda zakaj bi zaposlovali nepreverjene dramaturge, če si ta dela lahko delijo upravniki, osiveli dramaturgi, arhivar in propagandist. Preostali in bistveni delež v tej grupni reanimaciji bo tako ali tako opravil gostujoči režiser, ki živi za svojo predstavo. Kot avtor in povelje gledališču k bistveni ideji tistega trenutka. Ko odide, se bo gledališče pobiralo z novo predstavo in z novo reanimacijo. Eppure si muove!

Resda moj zapis obravnava problem bolj z vidika grupne dinamike in pa družbenih referenc gledališke organizacije, toda v tem trenutku se mi je zdelo, da je to bistveno vprašanje. Tako nekako tudi odgovarjam na nekatere, na simpoziju izrečene misli.

Skupna nit referatov bi bila v sovnanje te funkcije v gledališki praksi nasploh, ob posameznih merih, ali pa kot funkcije v človekovi spremljive glade na hirični razvoj gledališke ustvarjalne

Na splošno so referenti ugotovili, da je funkcija pogosto obravnavana kot administrativna, da v gledališču nasploh prevladuje antiintekstualno vzdušje, da vladuje pragmatizem, da vlada velja neobveščenost. Referenti so oparali k definiranju slabosti te situacije in k temu, da dramaturgi postane legitimni soustvarjalci predstav, da ostajajo le anonimni notranji rektorji in rezonerji.

In še dodatna misel: Resda se gledališču XX. stoletja delov predvsem močne režiserske osebnosti, zahvaljujoč katerim se je v gledališču kot medij močno usmelj proti bistvenim dilemam današnjega sveta, in preselilo svojo dolgotrajno kanonizirano ujetost v literaturo, toda vedno so poleg njih in z njih delovali nadvse sposobni dramaturgi. Gledališki animatorji, ki poleg slavnih režiserjev povsem ekovredno sooblikovali temeljne seške (Stanislavski-Dančenko, Grotowski — Flaszyn, Krejča — Krausstein — Strauss, Brook — Morow itd.)

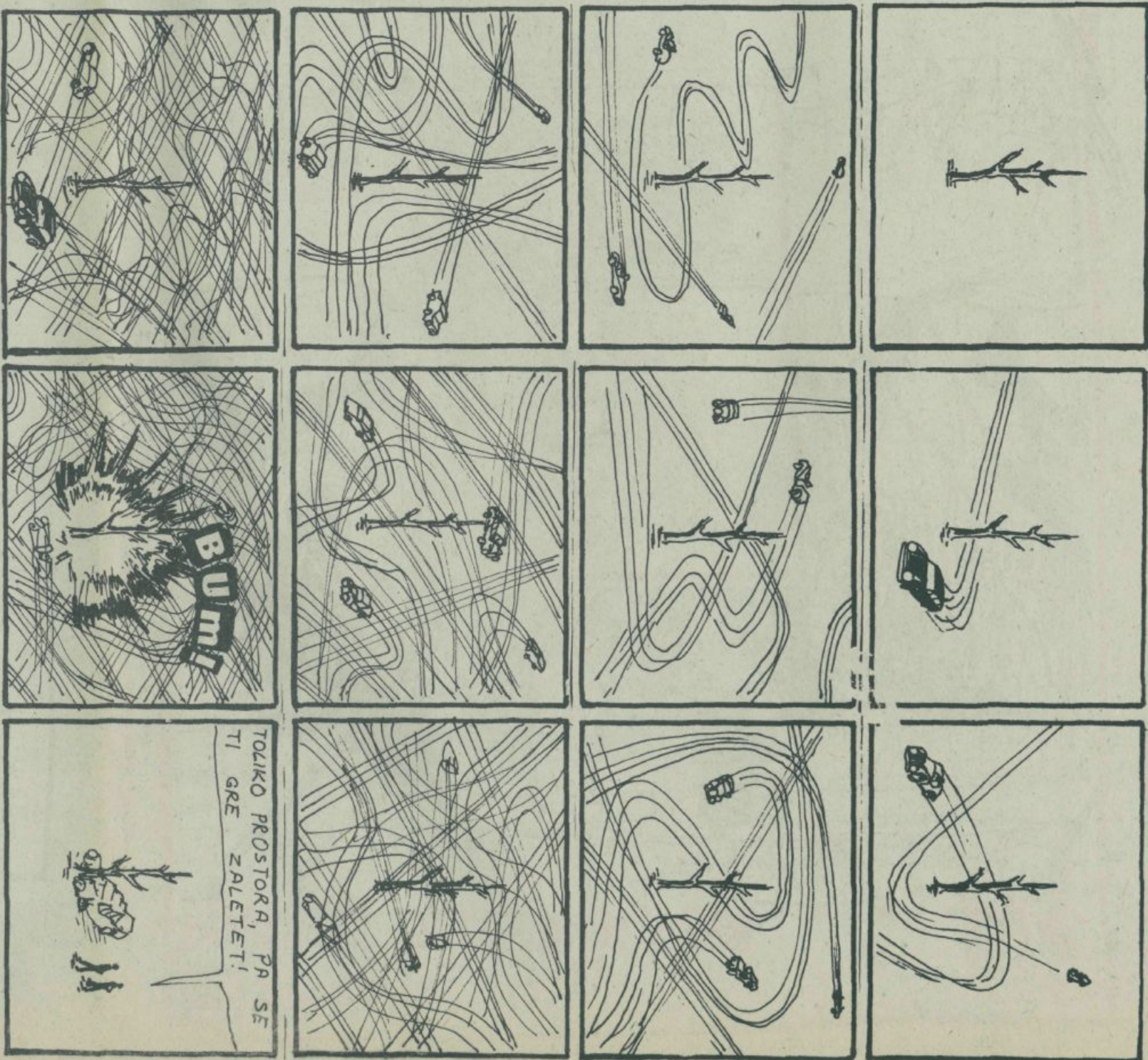
Po neki znani misli naj zapiše da je pravi dramaturg vedno spoben določiti estetsko — filozofsko osnove, na katerih temelji in odigrava gledališki dialog med literaturo in življenjem. In tu je njegova prednost pred režiserjem: zavze se za dolgotrajnejši in trajnejši alog, posameznega gledališča s svojo publiko, za dialog, ki živi v zaporedju nekaj predstav.

Igor Lit

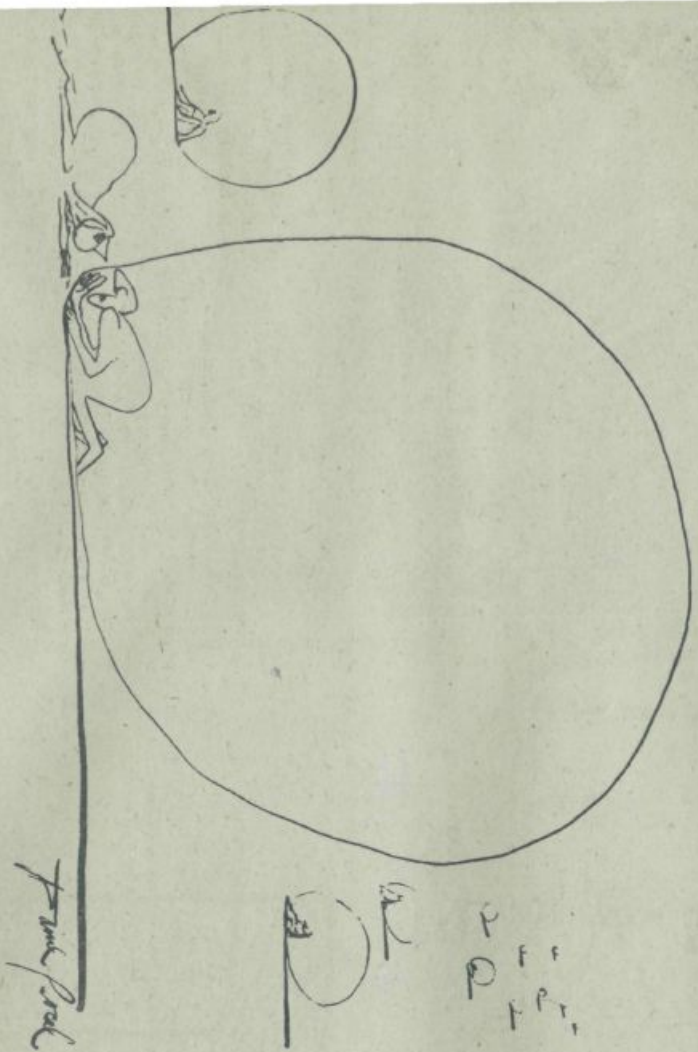

P. Ganković

BOOM

ŽAL MI JE, NISEM NADLEŽEN ZUNAJ MEHRČKA.

Frank Pral

BOOM

Ime.....
Priimek.....
Naslov.....

S to naročilnico se nepreklicno naročam naizvodov KOMUNISTIČNEGA MANIFESTA V STRIPU. Obvezujem se, da bom naročnino poravnal po povzetju.

Ime.....
Priimek.....
Naslov.....

S to naročilnico nepreklicno naročamizvodov študentskega časopisa TRIBUNA. Obvezujem se, da bom naročnino poravnal po pošti.

tribuna

TOLIKO PROSTORA, PA SE TI GRE ZALETETI!

VSEBINA PRVEGA NADALJEVANJA (iz noveletne številke):

RADOVAN 78

NOVI KVADRAT

PA, PIČKA MU ČOKAVA
TRIBUNE, DOKLEN
ČE OVA JE BADA!?

TIŠINA TAMO!
VOJSBRUC NEBI
ZVAO DA NIJE U
OPASNOSTI! U
OSTALOM, DOBRO-
VOLJNO STE POŠLI!!

TOČNO, ISTOČNO
OD TRIBUNOVOG
PODRUČJA, NALA-
ZILA SE GRUPE
SLOBODNIH VOĐA-
VOJSBRUC. PRIGA
JE STARA KOLIKO
TOTALOVA VLADA.
VOJSBRUC SE SU-
VIŠE RAZGALAMIO,
POKUŠAO POVEĆATI
BROJ SLOBODUMNIH,
I NAKAVNO, ODMAH
JE U DATIUM OČI
VELIKOM TOTALU...

VI NIKAKO NISTE STVO-
RENI ZA SLOBODNE VOĐE.
TO JE SHVATIO I TOTAL, PA
VAM SE SAKO NARUGAO.
DEČKI, IDEMO DOMA, OVDJE
NEMAJO STA SPASAVATI.

DOBRO, BOGAMU, PA
ZAR SE EPIZODA NE
ZOVU, TRIBUN I OSVE-
TNICI?!

RECI TI MENI,
KOG KURCA MOŽEMO
OSVEČIVATI U SVEGA
TJI NASTAVKA?

PREVOD: Jelka Budimirović

SF PRIČA

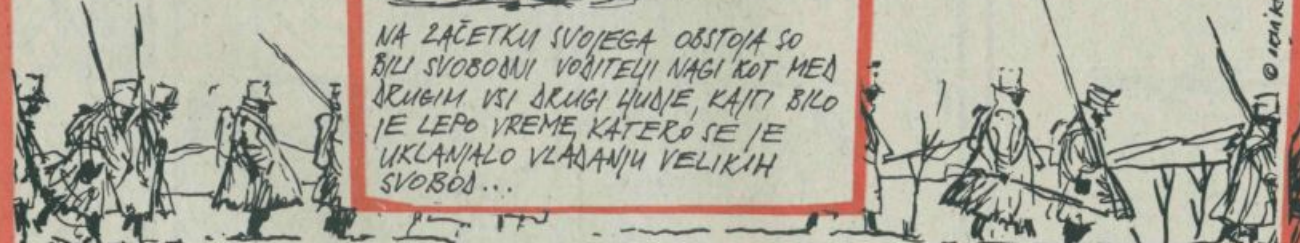
ROVNOST SLOBODNIH VOĐA.....*Priloga*

NE KLOVITE
LJUDSTVO!

NA ZAČETKU SVOJEGA OBSTOJA SO
BILI SVOBODNI VOĐE NAGI KOT MEĐ
DRUGIM VSI DRUGI LUDJE, KAJTI BILO
JE LEPO VREME KATERO SE JE
UKLANJALO VLADANJU VELIKIH
SVOBOD...

RADOVAN 79

TRIBUN, LJUDI SO
IZERPANI. TOTALU
TOKRAT NE UIDE MO.

SF PRICA

POVMEST SLOBODNIH VOJDA JEVIĆ

KAJ JE BILA POMOČ VOJSBRUCU RES TAKO VELIKA NAPAKA, DA NAS NAMERAVA TOTAL UNIČITI?!?

MAJSTORSKA KADIONICA UDARNIKA - PENLIN

VELIKANI MED LJUDMI, SO SMATRALI DA SE SVOBODA KOLIKRŠNA ŽE BILA, NE MORE OČUVATI DOVOLJ DOLGO. SVOBODNI VOJTELEJI, PA, VERJOČI V NJIHOVO MOĐROST IN DOBRONAMERNOST, IJH PODPRO V OSLOČITVI, DA BOJO OČUVALI KVALITETO VREMENA. S TEM POSTAJEJO VELIKANI TOTALNO VELIKI...

IN TEMA JE TRIBUN V POPOLNI TIŠINI PRICEL SLAČITI SVOJ ŠINJEL. TO JE BIL O ZRTVOVANJE, INO, PA KLJUČO VANJE VEČNI ZIMI VELIKES TOTALA...

SF PRICA

POVMEST SLOBODNIH VOJDA JEVIĆ

TEMAJ PA TOTALNO VELIKI DOJAMEJO, DA V OSKRBO IJH ZAUPANO VREME, DELA LJUDI PREVEČ NERESNE IN SE OSLOČIJO USTVARITI ZIMO V VEČEJE RESNIH IN MARLIVIH. TEMAJ SE SVOBODNI VOJTELEJI UPREJO, A OSTANEJO SAMI, KAJTI LJUDIJE SO SE ŽE DAVNO ODUČILI UPORNOSTVA... IN POTEM JE POSTAL VELIKI TOTAL IN NJEGOVA VEČNA ZIMA, KAR PA SE TIČE SVOBODNIH VOJDI, IJH JE VELIKI TOTAL RAZMETAL SJROM SVOJEGA SVETA, DOVOLJ BLIZU, DA VEDE ENI ZA DRUGE IN DOVOLJ DALEČ DA SI POMAGATI NE MOREJO...

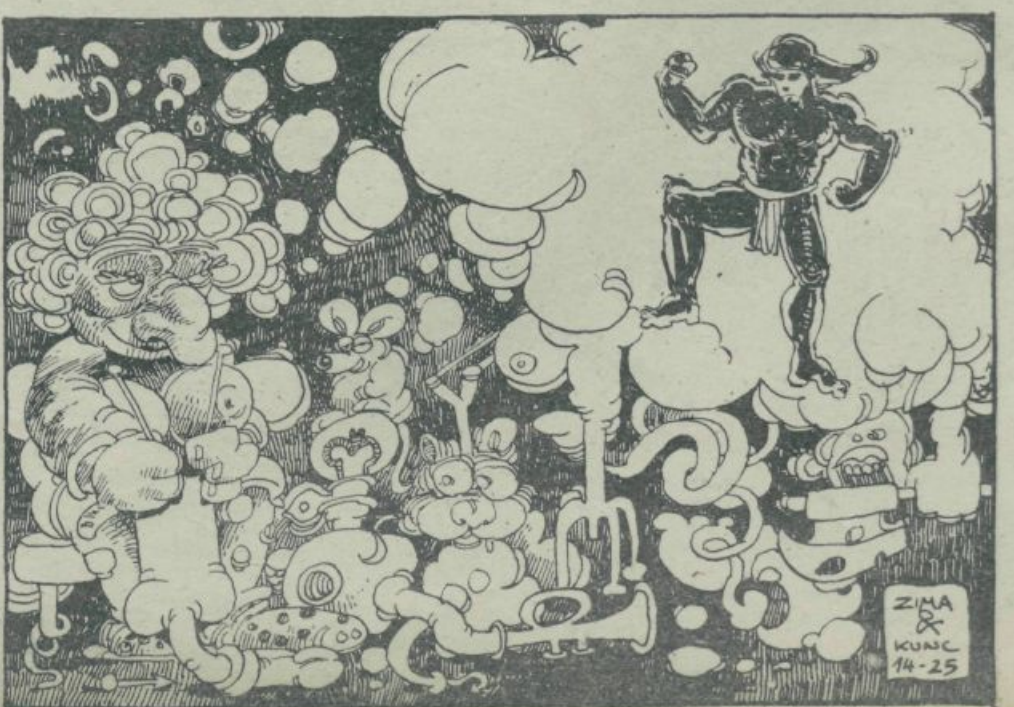
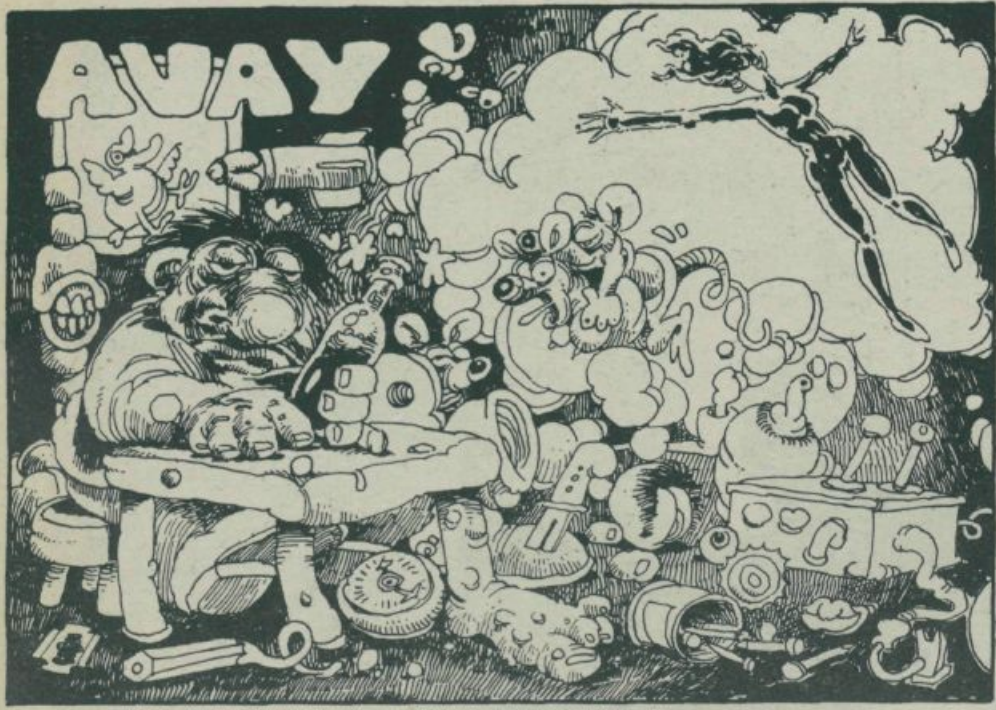

RADOVAN 79.

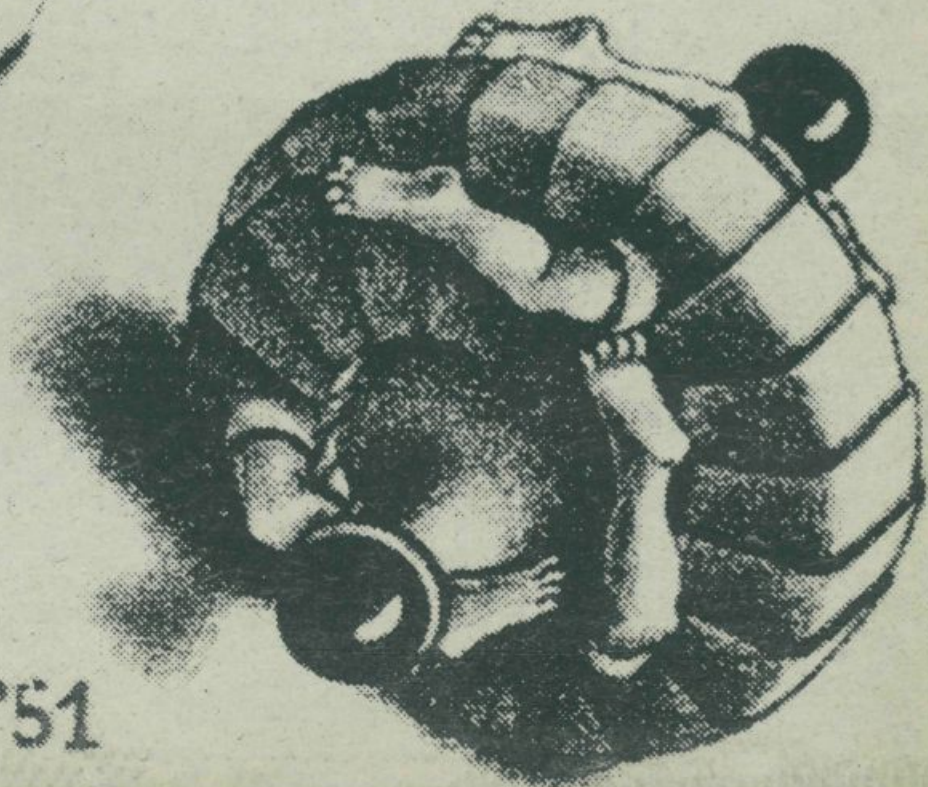
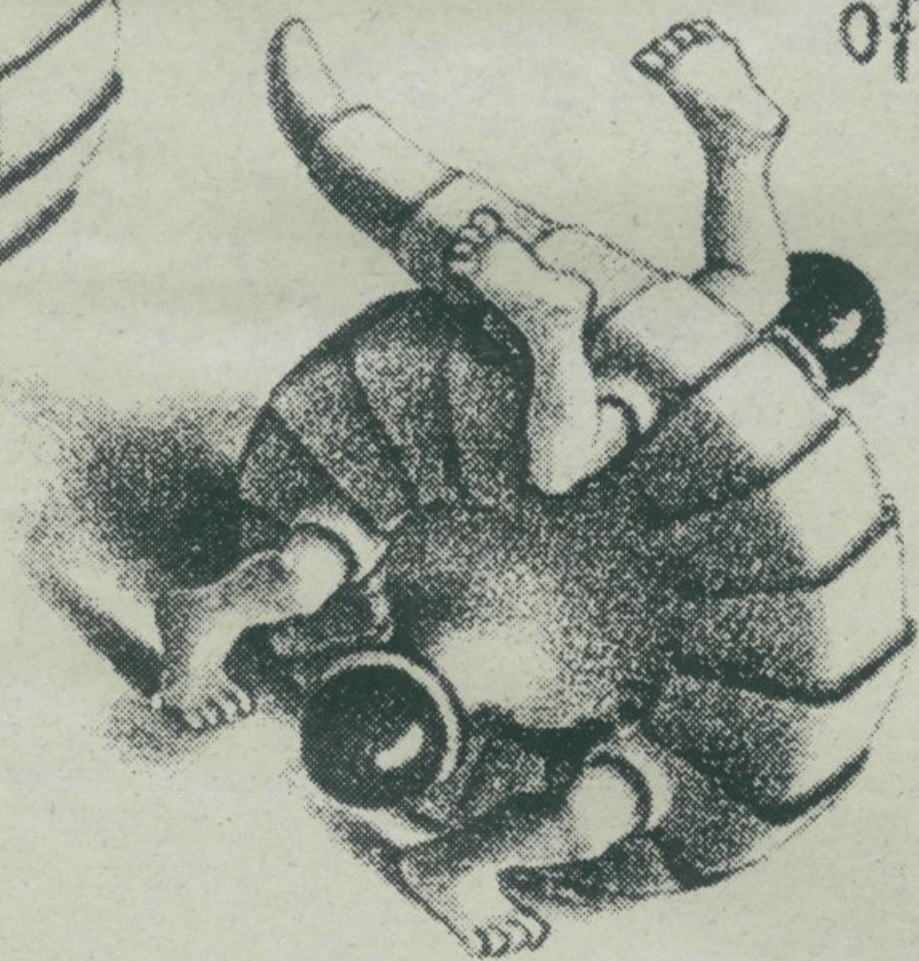
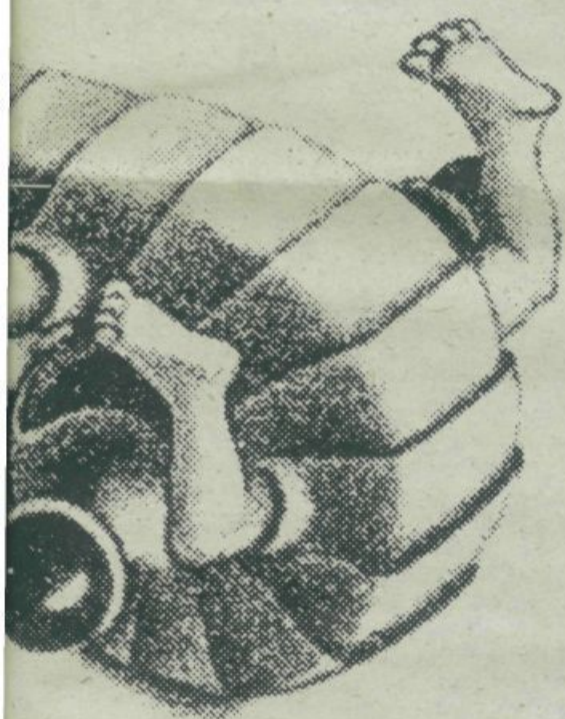

ZAKAJI POSKUSA POMOČI SVOBODNEMU VOJDI VOJSBRUCU, KATERI JE BIL ŽE OSBOJEN, JE POSTAVLJEN NA HLADNO JE EDEN - TRIBUN. DA BI VEČNO SLUŽIL KOT RESNI OPOMIN NERESNIM...

KRAJ

bewatus articulatus ontstond, (generatio spontanea!)
 de natuur ontbreken van wielvormige, levende schepsel
 voort te bewegen. Het hierbij afgebeelde diertje, in de
 „rolpens”, tracht dus in een diepgevoelde be-
 biologische bijzonderheden zijn nog schaars: is het een
 tel, of een insekt? Het heeft een langgerekt, uit ver-
 edingen gevormd lichaam en drie paren poten, waarvan
 n gelijkenis vertonen met de menselijke voet. In het midden
 dikke, ronde kop, die voorzien is van een sterk gebo-
 n papagaaiensnavel, bevinden zich de bolvormige
 ogen, die, op stelen geplaatst, ter weerszijden van
 de kop ver uitsteken. In gestrekte positie kan
 het dier zich, traag en bedachtzaam, door
 middel van zijn zes poten, voort bewegen
 over een willekeurig substraat
 (het kan eventueel steile trappen
 opklimmen of afdalen, door
 struikgewas heendringen
 of over pots blokken
 klauteren). Zo-
 dra het echter
 een lange
 weg moet
 afleg-
 gen

KAM GREDO DIVE SVINJE?

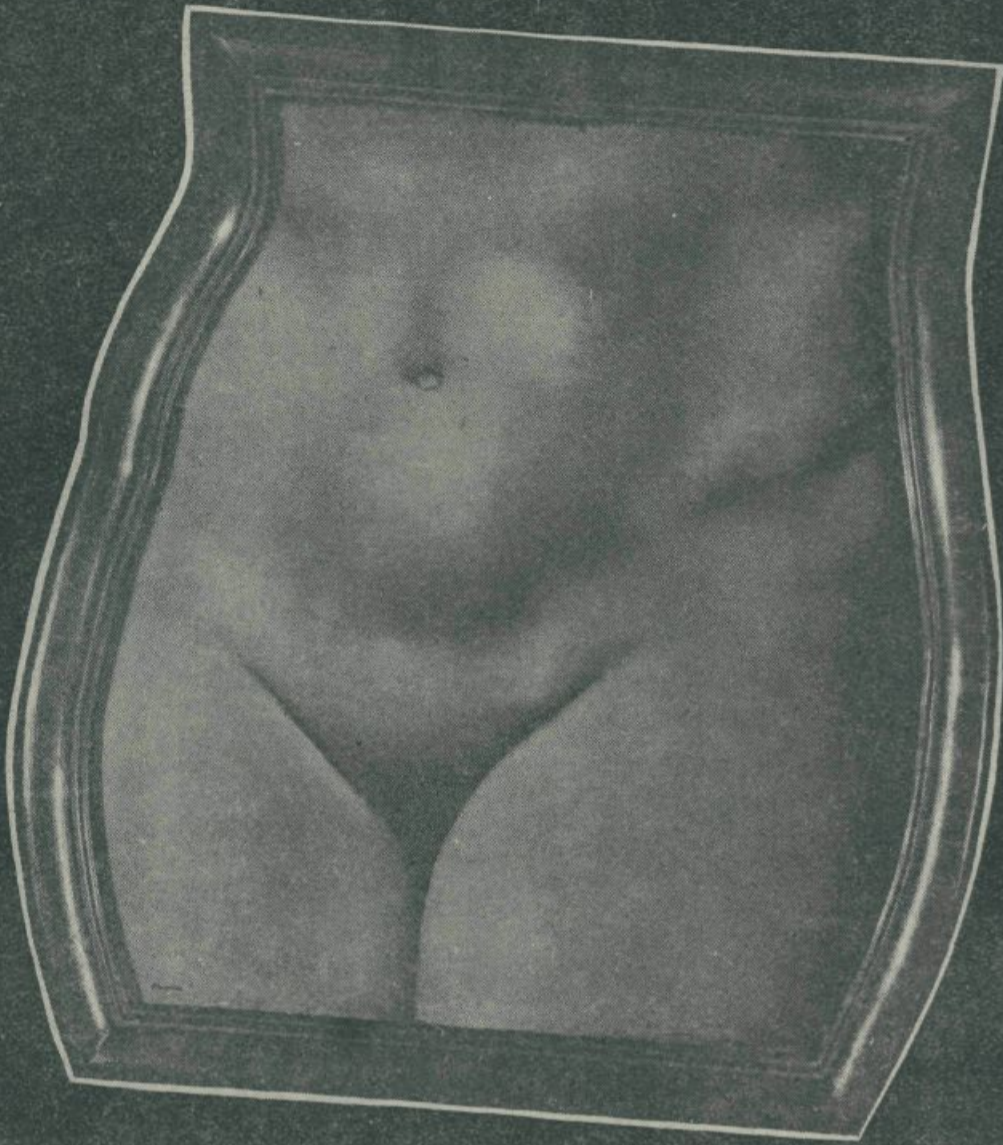
Za letošnje študijsko leto smo končali. Za nami je 18 števk v katerih si je uredništvo za mednarodne odnose prizadevalo seznanjati vas s stanjem v svetu, z razrednim bojem v raznih delih sveta — prvih, tretjih... V naši rubriki smo želeli predstaviti korenine, zunanje oblike in nadaljnje poti današnjega nasprotja „razvoj — nerazvoj“, nasprotje sodobnega kapitalizma, ki je vzrok in posledica nerazvitosti v enem in razvitosti v drugem delu sveta. Priznamo, načrti so bili večji — toda tudi vaša neaktivnost nam je preprečila, da nismo dali več.

Kar zadeva razredni boj v tim, tretjem svetu, predvsem mislimo na proletarijat in kmetstvo Afrike, Latinske Amerike, Azije, smo ga veliko bolj aktualizirali in analizirali. Mnenja smo, da medtem ko, razredni boj v „razvitem“ svetu več ali manj vodi preko institucij, npr. parlamenta, strank, sindikatov, institucij, ki so že izlizane zaradi prevelike uporabe, se v „nerazvitem“ svetu napredne sile bore drugače. Vsekakor menimo, da tako v razvitem kot tudi v nerazvitem svetu ne more priti do radikalnih sprememb, če se ne bodo združile napredne sile in če ne bodo stalno krepile svoje v vrste na čelu z organiziranim proletariatom.

Proučevanje tega sveta, analiziranje razrednih odnosov je nujno potrebno za krepljenje razredne zavesti. In študij je zato ena izmed naših prvih nalog, kajti preko in z njim bomo spoznali ta svet in nujnost njegovega spreminjanja.

Uredništvo za MO
Jurcan Svetomir

DO KONČNE ZMAGE NAPREJ !!

FERNANDO RIVAS SANCHEZ,
ELIZABETH REIMANN WEIGERT:

OBOROŽENE SILE ČILA: PRIMER IMPERIALISTIČNE PENTRACIJE

(Nadaljevanje z 2. strani)

podtemami, kot je sabotaža in kontrasabotaža, narava svetovne komunistične vstaje ter komunistične ideologije. V predavanjih o protiporniški taktiki bojevanja in taktiki iregularne vojne se ponovno analizira „komunistična nevarnost“, tokrat s posebnim poudarkom na Latinski Ameriki.

Tečaj E-13 Vojne obveščevalne službe, namenjen podoficirjem, definira svoj namen kot „orientacija v zvezi s komunistično nevarnostjo“. Učenci morajo biti podoficirji tim „rednega kadra“, t.j. profesionalni militaristi; pred tem morajo uspešno prestati test o varnosti, kjer spoznavajo „zaupne“ materiale, ki se jih uporablja pri inštrukcijah. Isto se zahteva tudi pri tečaju o protiobveščevalni službi, namenjenemu podoficirjem.

Drugi tečaj, namenjen bodočim inštruktorjem, je tečaj za podoficirje vojaške policije (šifra E-11), za 34 učencev. V desetih tednih se učence uvaja v aktivno poznavanje tim, znanja in tehnike vojaške policije ter se jih pripravlja za „organiziranje, urjenje in vodenje osebja vojaške policije, ki podpira vojaške operacije“. Predmeti študija vključujejo elemente protiporniških akcij, kriminalistične raziskave, varnost pomembnih osebnosti itd., prav tako pa tudi predmet, naslovljen „Komunistična nevarnost“. Tečaj E-23, namenjen pehotnim radiotelegrafistom, vključuje predmet „Iregularna vojna“, s predavanji kot so Vzroki in spremembe uporniških gibanj. Narava komunistične nevarnosti v Latinski Ameriki ter Vojaški, politični, sociološki in družbeni programi, ki jih mora realizirati posamezna vlada s ciljem, da kontrolira uporniško gibanje v katerikoli fazi njenega razvoja. Ta predmet je vključen tudi v tečaj za podoficirje za preskrbo (šifra E-26). Vse od tečaja za medicinsko tehniko (šifra E-30) je vključen predmet „Obveščevalna služba in varnost“ s posebnim poglavjem, naslovljenim „Narava svetovne komunistične vstaje“; medtem ko tečaj za popravilo orožja (šifra E-44) vključuje tudi predmet „Uporniška gibanja, psihološke operacije ter osnovni in informacijski programi, potrebni v podporanju protiporniških akcij“. Bolj specializirani so tečaji šifre E-16, namenjeni podoficirjem vojaške obveščevalne službe;

ti tečaji so namenjeni učencem z najnižjim vojaškim činom, ki imajo več kot šest let vojaških študijev, uvodni tečaj v poznavanje orožja in oz. obveščevalne dejavnosti ter predvsem tečaj E-15). Ta slednji tečaj je namenjen predvsem učencem, ki se znajo „verbalno in pismeno izražati ter so uspešno končali najmanj eno šolo z elementarno, popolno izobrazbo“. Naslov tečaja: Spraševalec vojaške obveščevalne službe. Predmet študija, ki traja šest tednov, so: splošni elementi obveščevalne službe, metode inštrukcij, nepogrešljiva „komunistična nevarnost“ in „metodologija spraševanja“.

Pogovor z bivšo Črno baretko (nadaljevanje)

Novinar: Govoril si o nekih tečajih za spraševanje... kaj vas učijo?

Kakšne tehnike spraševanja uporabljajo?

Gonzalez: Praktične stvari. Zmečkajo ti prste, pod nohti ti zažgejo fosforne igle...

Novinar: So mučili tudi vas?

Gonzalez: Jasno. Oni sami, inštruktorji.

Spraševali so nas za ime...

„Kako se kličeš?“, vojaški vpis... kaj jaz vem... 36-5046, tretja divizija“. Nič več se ni smelo reči. Spraševali so te, kaj si tam počel... Učili so nas alibija... Eden pravi: sem se sprehajal, drugi je igral nogomet... Tedaj se prične, začnejo te sežigati s cigaretami...

Novinar: Mar oni sami sežigajo svoje lastne ljudi?

Gonzalez: Jasno. Po trebuhi, okrog genitalij... To je zelo boleče. In fosfor pod nohti. Dosti ljudi spregovori. Drugi ne. Te premlatijo... Oziroma, hočejo doseči, da ne spregovoriš. In povem ti, da jim to uspeva. Velika večina oddelka ne spregovori.

Novinar: So tudi tebe mučili?

Gonzalez: Da.

Novinar: Kolikokrat?

Gonzalez: Trikrat ali štirikrat.

Novinar: In so počenjali vse, kar si mi pravkar povedal?

Gonzalez: Jasno... Poročnik Labbe nam je predaval tudi o metodah spraševanja, o napadu...

Novinar: Počasi, pojdemo po vrsti. Nekaj si že povedal o praktičnem delu spraševanja. Sedaj me zanima, kakšne so bile teoretične inštrukcije, kaj so vas učili?

Gonzalez: Da se posameznik, ko je pred uniformo, enostavno boji. Pred uniformo vsak občuti strah. Zato ker je ta posameznik, gverilec, nekdo, ki je zunaj zakona. On to ve in zato ga je strah... Kajti drugi brani zakon in ima moč, ima oblast... Drugič, ta tip bo uporabil vse načine, da ne spregovori. Kajti ve, da če bo

spregovoril, ga bo zakon kaznoval, ker je zunaj zakona. Jaz moram pokazati, da zakon ni slab. Da je zakon pravičen. Čeprav ga potem obsojijo na 20 let ječe ali ga ustrelijo, če smo v vojnem stanju, ga moram prepričati, da spregovori. Katere so torej metode? Prvič — moram biti trd, krut, dokler se pač ne utruji, s tem mu pokažem, da sem jaz tisti, ki ukazuje, kajti imam moč. Potem pride „prijateljček“. On mi govori: glej, prijatelj, povej to, reci, kar te prosijo, kajti če ne, boš edini ti kriv za svojo usodo. Potem pride tretja faza: mučenje.

Novinar: To so bila predavanja poročnika Labbea? Vas je tudi on učil mučiti?

Gonzalez: Jasno. To se imenuje „Način spraševanja“.

Novinar: Kakšni so bili tečaji mučenja?

Gonzalez: Praktične stvari. Pobrali so nas, nam podtaknili fosfor pod nohte...

Novinar: Vas učence so mučili?

Gonzalez: Jasno. In ne samo on, ampak tudi oficirji in sami učenci; bilo je več inštruktorjev. Pobrali so nas in nas obesili za prste. Rekli so nam: ko imate kakšnega upornega tipa v rokah, se ne splača izgubljati časa s sistematičnim pretepanjem. Treba ga je tako pustiti, da trpi dovolj časa in da medtem razmišlja. Torej, kakšen je način? Če ga dobro zadrigneš za prste in ga obesiš, da se s prsti nog komaj dotika tal... Dobro, tip torej ostane obesen za vršičke prstov. Prsti mu otmrtvijo, ustavi se kroženje krvi in trpi kot pes. Obenem to ni močno, ni nevarno, da umre. Tipu torej ne ostane drugega kot dve stvari — da trpi in razmišlja. Treba je najti način, kako in kdaj pretrgati vrvi, s katerimi je obesen; in ko ga spustiš, mora spregovoriti.

Novinar: To je eden izmed načinov mučenja. Kaj so vas še učili?

Gonzalez: Da se sleče do gola in da teče po kamenju, med trni, brez čevljev. Ustrahovati ga s cigaretami, po licu, blizu oči, po ustih, blizu ustnic... približati se čim tesneje, da se začne smoditi koža, vendar ne pritisniti cigarete.

Novinar: Ker to pušča sledove...

Gonzalez: Da. Ogorek moramo približati do najmanjše razdalje, da se začne sežigati meso, toda ne sme se ga pritisniti neposredno na kožo. Približati ga prsi bradavici, modom, privijati bradavice...

Novinar: Tudi ženskam?

Gonzalez: Glej, o ženskah so nam govorili... da so za ženske drugačne tehnike. Če je gverilec ženska, je zelo nevarna; vztrajno so trdili, da so ženske veliko bolj nevarne. Vedno

so bile privržene in prostitutke, iskale so moške... in zato so odšle v gverilo, da bi imele moške. Zato je najboljšje, da smo mučili njenega moškega, njene otroke pred njenimi očmi. Da je to zelo učinkovit način. Da to vedno daje dobre rezultate...

Novinar: Bili so tudi tečaji o preživetvi, o padalstvu, o spraševanju, kateri tečaji še?

Gonzalez: Obveščevalna služba.

Novinar: In kako je s tem?

Gonzalez: Vojaška obveščevalna služba... Nas so trenirali do določene stopnje, niso nam pokazali vsega. Niso povedali, koliko nas bo šlo v armado in koliko jih bo ostalo. Vedno so poskušali, da nam vcepijo „kolektivni duh“, da bi ostali v četah, povedali so nam, koliko bi tako zaslužili... Toda vojaška obveščevalna služba je bila osnovana na dveh stvareh: ne izdajati informacij in sprejemati informacije. To poslednje, jasno, preko spraševanja. Oziroma, ujeti tipa, ne da bi za to zvedeli tudi drugi, ga spraševati, potolči, odstraniti, pokopati, razumeš?

Oziroma, ga spraševati, dokler lahko govori, in ko umre, zakriti njegovo izginotje in da rdeči ne zvedo, da smo dobili informacije. To je vojaška obveščevalna služba.

Novinar: So vam kdaj govorili o marksizmu?

Gonzalez: Enkrat je prišel neki oficir in nam pokazal neki film. Govoril je o marksizmu. Oziroma, rekel je, da je enkrat bil neki filozofski tok; to je bil način mišljenja, poln sovraštva, ljudje so bili obsedeni od huduča, ljudje, katerih možgani so razvijali najbolj diabolne ideje... Ideje kot masakrirati in uničiti svet, cel svet, zasejati sovraštvo. In naša naloga da je, z orožjem premagati te ideje. In Bog nas je napotil, da počistimo s komunizmom po celem svetu... To bi bilo, več ali manj vse, kar se o tem spominjam...

(Prevedel Jadran Sterle)

Opombe:
1. U.S. Department of the Navy: Information Program for Forcing Military Trainees and Visitors in the United States, OPNAVINIST 4959, ID CH-1.
2. „Črne baretko“ so pripadniki specialnih vojaških enot čilske armade, posebej izurjeni za protiporniške operacije.
3. Luncheon, korejsko orožje. Sestavljeno je iz dveh tankov, približno 50 cm dolgih palice, na koncu zvezanih s tanko vrvice.

STALIŠČA IN PRIPOMBE UK ZSMS LJUBLJANA

Konferenca univerzitetne organizacije ZSMS je na svoji seji 23.5.1979 na podlagi javne razprave po OO ZSMS na univerzi Edvarda Kardelja v Ljubljani in na podlagi rezultatov razprav na seminarju za nosilce javne razprave sprejela naslednja stališča o osnutku zakona o usmerjenem izobraževanju:

I. Splošna stališča in pripombe

V javni razpravi je bilo ugotovljeno pa tudi razprava na seminarju je poudarila, da je za uspešno realizacijo zakona o usmerjenem izobraževanju potrebna najprej celovita znanstvena analiza obstoječega vzgojnoizobraževalnega procesa, analiza pa naj bi še opozorila na mesto in vlogo vzgojnoizobraževalnega procesa v obstoječem sistemu družbenih odnosov. V to analizo je potrebno vključiti temeljne elemente, ki so predpogoj za izvajanje zakona o usmerjenem izobraževanju:

- izdelava planov razvoja z poudarkom na kadrovske planiranju
- objektivno kadrovske in materialne sposobnosti družbenih institucij za izvajanje vzgojnoizobraževalnega procesa v skladu z zakonom o usmerjenem izobraževanju.
- enakovredno družbeno vrednotenje dela različnih stopenj in delovnih profilov
- vloga znanstvenoraziiskovalnih dejavnosti kot produktivnega elementa združenega dela glede na naravo produkcije v združenem delu, za katero je značilna oscilacija kadrovske potrebe in ki zahteva profile, ki naj bi z lahkoto prehajali z enega delavnega mesta (stroka) na drugega (stroko), naj vzgojnoizobraževalni proces izobražuje za začetek dela, ne pa za konkretni delovni proces, kar je v skladu z sistemom permanentnega izobraževanja.

Za celovito izvajanje zakona o usmerjenem izobraževanju je potrebna pravočasna izdelava izobraževalnih programov, ki jih je potrebno izdelati z vso pozornostjo, kajti šele realizacija teh lahko prinese dokončno sodbo o samem načrtovanem projektu. Po opravljeni analizi naj se za zagotavljanje določenih predpogojev za uvajanje zakona o usmerjenem izobraževanju zastavi konkretne akcije in določijo njihovi nosilci. Akcija naj poteka vzporedno z uvajanjem samega zakona, saj brez zagotovljenih ustreznih predpogojev uvedba zakona ne bo mogoča.

Vse srednje šole so po dosežanjih učnozgojnih programih imele štiritletno splošno izobraževalne programe in tudi v reformi bi nam moralo iti za to, da ne realiziramo splošne izobrazbe na dve leti, kakor je predvideno s skupno vzgojno izobraževalno osnovo. V razpravi je bilo poudarjeno tudi, da pojem splošne izobrazbe ni mogoče izraziti v gondu ali številu učnih ur ampak je to (v. problem) tista izobrazba, ki omogoča delavskemu razredu ~~splošne~~ lastnih pozicij v konkretni družbeno-zgodovinski formaciji in preseganje razrednih odnosov, zato je potrebno te učno-vzgojne načrte tudi tako koncipirati.

V razpravi je bilo prav tako ugotovljeno, da osnutek zakona uvodoma formulira tri "vrste potreb", ki naj bi jih zadovoljevala preobrazena in reformirana vzgoja in izobraževanje in sicer:

- potrebe dela
- celotnega družbenega razvoja in
- celotnega osebnega razvoja.

Toda v nadaljevanju, osnutek, kakor, da pozablja na drugi dve uvodoma izraženi načeli saj formira le potrebe dela, kar opravičuje kritične pripombe, ki gredo na račun pragmatičnosti in utilitarističnosti zakona. Tako se zmotno in popolnoma neupravičeno predpostavlja tudi, da je vsota TOZD že avtomatski družbeni interes, ob tem pa se pozablja, da so si interesi TOZD v pogojih blagovne produkcije protislovni. In le v okviru te produkcije protislovni. In le v okviru te produkcije in konkretnih odnosov njej in celotni družbi lahko razumemo tudi kategorijo delo, ki je, kakor je bilo v razpravi ugotovljeno obravnavana neodvisno od konkretne družbeno-zgodovinske formacije saj se enkrat uporablja kot "natropološka" drugič pa "tehnološka kategorija".

II. V javni razpravi po OO ZSMS na univerzi Edvarda Kardelja so bile podane naslednje pripombe in predlogi za dopolnila na posamezne člene osnutka Zakona o usmerjenem izobraževanju /v nadaljevanju osnutek/:

3. člen

Tudi za enostavna in manj zahtevna dela /pojem je nejasen/, ki zahtevajo minimalno količino strokovne izobrazbe /največkrat je dovolj zgolj določena fizična sposobnost/ je potrebno zagotoviti široko splošno izobrazbo, katere namen je že uvodoma opredeljen.

4. člen

Preoblastno je specifiziran program za pridobitev strokovne izobrazbe. Potrebno je določiti tudi razmerje med sestavinami programa, ker je mogoče pričakovati, da bodo "uporabniki" pri zasledovanju potreb za delo enostransko poudarjali potrebo po nekaterih elementih strukture programa na račun drugih /npr. tehničnih na račun splošnih/.

5. člen

Ko osnutek govori o pripravljavanju in oblikovanju vzgojnoizobraževalnih programov so iz terminov "uporabniki" in "izvajalci" izvzeti študentje in učenci. Na sploh pa sta termina "uporabnik" in "izvajalec" nejasna, še posebej pa ob upoštevanju dejstva, da so v vzgojnoizobraževalnem procesu izvajalci hkrati uporabniki in narobe.

8. člen

V tem členu je opredeljeno planiranje izobraževanja /1. odstavek/ ki mora biti v skladu s plani TOZD, posameznimi področji združenega dela in s plani razvoja družbenopolitičnih skupnosti. Vendar je za razliko od širkega uvodnega izhodišča planiranje v kasnejših opredelitvah zreducirano le na plane TOZD. Predlagamo, da se to odpravi s ustreznimi dopolnitvami v smislu tega člena.

10. člen

Izobraževanje pred vstopom v delo, ob delu in iz dela ni novost, ki bi bila prvič opredeljena v osnutku zakona oz. družbenih preobrazbenih prizadevanjih, ampak je to že stara praksa reformnih prizadevanj v deželah razvitega kapitalizma, zato je to izobraževanje potrebno opredeliti tako, da bo ustrezalo samoupravno in socialistično zasnovani preobrazbi vzgojnoizobraževalnega sistema; kar pomeni, da se to izobraževanje ne sme zreducirati na usposabljanje za poklic in ozka delovna opravila.

26. člen

Ugotavljanje deleža, ki so ga "izvajalci" prispevali k rasti produktivnosti in povečanja dohodka temeljnih organizacij "uporabnikov" je izredno težavno, če ne celo nemogoče. Čeprav vemo, da je znanost produkcijska sila in kot taka pogoj te materialne produkcije, je njen delež pri rasti in dvigu produkcije sicer izmerljiv, nemogoče pa ga je kvantitativno izraziti kot prispevek posameznika - produkta izobraževalne organizacije.

28. člen

Tretja alineja, ki predvideva pridobivanje dohodka delavcev v izobraževalnih organizacijah, je v nasprotju s sprejetim načelom o brezplačnosti šolanja, saj predvideva materialna in denarna povračila občanov, ki se izobražujejo. Predlagamo, da se ta alineja črta. /glej tudi pripombo na 32. člen/

31. člen

Pri usmerjanju delavcev v izobraževanju iz temeljnih organizacij združenega dela /potrebno je opredeliti, da kandidate za izobraževanje potrdi delavski svet ali zbor delavcev/ je potrebno izločiti kriterije kot so:

- sposobnosti - zato, ker ni meril po katerih bi kdorkoli lahko abstraktno določil sposobnost posameznika
- doseženi izobraževalni rezultati - ker vemo, da rezultati iz predhodnega šolanja velikokrat niso relevantni pokazatelji kasnejših učnih uspehov.

47. člen

Poleg usmeritve v stroko je potrebno s vzgojnoizobraževalnimi programi zagotoviti način srednjega šolanja, ki bo omogočil dovolj široko izbiro visokošolskega študija, to pa tako, da bo omogočena široka splošna izobrazba. Zato predlagamo, da se kot temelj skupne vzgojnoizobrazbene osnove na vseh nivojih izobraževanja uporabijo izobraževalni programi dosedašnjih gimnazij. Predlagamo, naj so programi za posamezne smeri za naslednjo stopnjo določijo delovne izkušnje ali praktična znanja, ki so potrebna za vključitev v nadaljno izobraževanje in naj ne bo to splošno pravilo.

V razpravi je bilo izrečeno veliko pripomb na določila teh dveh členov, ki predlagata "praviloma ustrezne delovne izkušnje" kot pogoj za vključitev v nadaljnje izobraževanje, bodisi v visoko ali pa to iz 44. člena.

Tretji odstavek 54. člena govori tudi o nadpovprečnem uspehu oz. izkazanju posebne nadarjenosti, kar po mnenju razpravljalcev vodi še k večji tekmi za formalno izobrazbo. Med drugim pa velja omeniti tudi, da dober uspeh v srednji šoli ni garancija za nadaljnje uspešno delo, kaj lahko in neredko se zgodi ravno obratno. Zato predlagamo, da se tako favoriziranje ukine, saj v večini primerov lahko nastopi tudi v funkciji razredne selekcije šolajočih.

57. člen

Tako "posebna nadarjenost", kot "psihofizične sposobnosti" sta pravno nepreverljiva elementa, ki sta močno družbeno pogojena in zaradi tega nastopata kot izrazit primer razredne selekcije. Predlagamo, da se to kot pogoj ukine in postavi v svetovalno funkcijo.

64. člen

Obseg dela študentov naj ostane tak, kot ga je predvideval Zakon o visokem šolstvu (30 ur na teden in 30-34 tednov na leto)

65. člen

Začetek zimskih počitnic za študenta naj se prične s 1. januarjem (zimski in letni semester naj bosta enako dolga).

77. člen

Predlagam, da varianta predlagana v drugem odstavku tega člena NE sprejme, saj ocenjevanje vedenja nikakor ne more biti podlaga za napredovanje, kakor to predvideva odstavek tega člena. Na ta način se bodo namreč mnogi konflikti med učenci in učitelji lahko reševali skozi ocenjevanje vedenja. To pa je nedopustljivo.

81. člen

Predlagamo, da se prvi odstavek tega člena začne: "Učenci oz. študenti, ki tudi ~~naknadno~~ niso izpolnili pogojev..." Beseda naknadno naj se sprejme zato, da ne bi prihajale do avtomatizmov v smislu, če nekdo ne izpolni pogojev, da ga takoj "preusmerijo". To lahko postane dober mehanizem za izobraževanje profilov za katere sicer ni zanimanja.

88. člen

V prvem odstavku tega člena se predlaga, da strokovno usposabljanje za opravljanje enostavnih del izvaja za svoje delavce temeljna organizacija, medtem ko za opravljanje manj zahtevnih del in nalog izobražuje temeljna organizacija uporabnikov. Ta odstavek cele dopušča možnost, da TOZD to izobraževanje izvajajo same. Na ta način je, po našem mnenju dopuščeno in prepričljivo temeljnim organizacijam združenega dela, da popolnoma utilitaristično in programistično usposobijo učenca zgolj za njegovo kvalifikacijo, ne dajo pa mu (ker to ni v kratkoročnem interesu TOZD-ov) splošne izobrazbe, ki je veliko več, kot pa samo usposobitev za 8 ur dela. Predlagamo, da se to prepriča, tako, da se predpiše, da šolanje lahko izvajajo le izobraževalne organizacije v sodelovanju s TOZD.

98. člen

Predlagamo, da se prvi stavek prvega odstavka glasi "Udeleženci izobraževanja aktivno in enakopravno..."

Predlagamo, da mora tudi k ustanovitvi srednje šole dati soglasje skupščina SR Slovenije.

Razprava je na več mestih opozorila na probleme družbenega planiranja potreb in kadrov, ki se največkrat pojavlja zgolj kot korektor prevladujočih mehanizmov blagovne produkcije in zakonov trga in je valed tega vsako dolgoročno planiranje ne le omejevano, ampak tudi onemogočeno, kar dokazujejo nam znani podatki o družbenem planiranju. Zato se postavlja vprašanje na katerega bo po uspehi reformi vzgoje in izobraževanja potrebno nujno odgovoriti in sicer - način ugotavljanja dolgoročnih potreb in planov, ki do danes še niso izdelani, posebej pa še niso izdelani v TOZD, katere osnutek celo eksplicitno imenuje za nosilce dolgoročnega planiranja potreb in kadrov. Ta pomankljivost dokazuje, da je za uspelo in na socialističnih osnovah zgrajeno reformo nujno potrebno revolucionirati odnose v združenem delu tako, da bo v procesu uveljavljanja delavskega samoupravljanja delavski razred izbojeval pravico do vodenja in kontrole celotne družbene produkcije in reprodukcije.

32. člen

Četrta alineja spet predvideva obveznost delavca, da v posameznih primerih poravnava del stroškov izobraževanja in to poleg tega, da delavci že odvajajo del ustvarjene presežne vrednosti v izobraževalne namene. Zato predlagamo, da se ta obveznost črta. Izobraževanje naj bo v tem smislu brezplačno.

35. člen

Predlagamo, da se v skladu z novim samoupravnim sporazumom in družbenim dogovorom na področju štipendiranja in tudi nasploh favorizirajo štipendije iz združenih sredstev, oziroma štipendije za izobraževanje občanov, ki nimajo lastnih sredstev za izobraževanje.

43. člen

V skladu z našo pripombo na 3. člen predlagamo, da se v programih za strokovno usposabljanje vključi celotno skupno vzgojno izobraževalno osnovo in NE le izbrane vsebine, pa čeprav se usposabljujejo le za "enostavna in manj zahtevna dela". Dvig splošne izobrazbe je mogoč le na ta način.

129. člen

Prvi odstavek tega člena je potrebno uskladiti z 289. čl. kazenskega zakonika SFRJ. Postavlja se vprašanje dopustnosti take sankcije, ki posega v človekovo svobodo, pa tudi 85. člen republiškega zakona o izvrševanju kazenskih sankcij določa, da lahko uprava zovoda kaznjencu omogoči študij. Predlagamo, da se 129. člen osnutka črta, kakor tudi četrta alineja prvega odstavka 132. člena, ki se nanj sklicuje.

131. člen

Zmogljivost izobraževalne organizacije ne more biti dejavnik omejitve vpisa tudi, če je število kandidatov, ki izpolnjujejo pogoje za vpis večje kot so le-te. Družba mora zagotoviti ustrezno povečanje izobraževalnih kapacitet. Strukture meskladja, do katerih prihaja pri vpisu, ni mogoče reševati s administrativnimi prepovedi temveč le s širšo družbeno akcijo, ki bo upoštevala tudi dejstvo, zakaj prihaja do teh struktur meskladja.

132. člen

Ta člen oz. njegov prvi odstavek ni usklajen z določilom 82. čl. istega osnutka. V smislu 82. člena se k prvi alineji doda: "... in če ni izobraževalna organizacija sprejela sklepa v smislu"

Od delavskega mesta do SoS eske

Remy Butler, Patrice Noisette

III. Inverzna obnova, perverzna obnova

Nastanek neke misli

Desnica je po prelomu maja 68 spričo stare „komunistične“ municipalne politike udeležbe s peticijami morala preko problema sosesek reagirati zoper zakoreninjenje militantnih skupin ali radikaliziranih animacijskih skupin. Liberalna frakcija velikega kapitala sproža demagoške kampanje za „sodelovanje pri izdelavi življenjskega okvira.“

Soseske so prevelika zavora za propagiranje tem takih kampanj. Gesli „Buržoazija delavcev ne nastanja, ampak jih skladišči“ in „Buržoazija ne prevaža delavcev kot ljudi, ampak jih tovari kot blago“, sta se vpisali na kilometre fasad, na hektarje parkirišč in povsod v francoski pokrajini preberemo to realnost, izraženo cinično . . . Zdjaj pa gre za kamufliranje.

Prikazali smo „samokritike“ oblasti, ki zadevajo soseske in ki je iz njih skovana nova misel: potrebno je „rehabilitirati soseske“, pojmovane kot naključne napake, ki so bile nujne zaradi obnovitvenih prizadevanj.

Okolje liberalnega kapitalizma po Giscardovu je naklonjeno takim iniciativam in dve sta ugledali luč dneva na začetku leta 1975: predlogi skupine arhitektov Arcane in pilotske operacije skupine Stanovanje in družbeno življenje (medministrska skupina).

Stanovanje in družbeno življenje je nova pridobitev izročila Družbenega muzeja (Museum social), avtonomna skupina, ki tvori nekakšen reformističen „mini-establishment“ za vprašanja množičnega stanovanja. Že njen naslov jo razkrinjuje in pokaže, da postavlja vprašanja narobe. Ta skupina je proti koncu leta 1974 z D.A.T.A.R. predlagala poskus brez presedana: obnovo sosesk, izbrisanje njihove značilne podobe, spremembo življenjskega okvira prebivalcev. Gre za to, da naj bi našli šest do osem posebno „slabo zgrajenih“

slabo vzdrževanih, „slabo naseljenih“ sosesk, v katerih bi s pomočjo kreditov D.A.T.A.R., F.I.A.T. itn. prikazali „pilotske operacije.“ Dobri nameni ne zadoščajo, vodje proučevanja pa imajo v vsem in za vse eno analitično mrežo, v kateri pomešano figurirajo vse pomanjkljivosti, ki bi utegnile biti vzrok družbenega disfunkcioniranja:

– oddaljenosti od delovnega mesta do arhitekturne enoličnosti, do odsotnosti komisariata. Sprejeta usmeritev je nenadoma „pedagoška“. Tukaj poganja nova ideologija: ideologija stanovanjske pedagogije, zadnja etapa v procesu infantiliziranja vladanega razreda. Ali ni neki raziskovalec celo dejal: „Naučili smo jih delati zavese in dali smo jim tkanine . . . Zdjaj so na oknih zavese.“⁵

Ali vladani razred ne bi znal stanovati v družbenih stanovanjih, ki jih je buržoazija tako vestno izdelala za njegovo rabo? Ali ne bi v njih stanoval „dobro“, ne „kot je prav“, ali bi razvil avtonomne življenjske navade, kot se to zgodi zlasti pri priseljencih, ko se znajdejo v getih? Ali nadzorovanje načina življenja v tem primeru ne bi bilo več možno . . . , se pravi, policijsko nadzorovanje (v Sablierejo prodrjejo sile reda le s težavo)? Ali mogoče ne gre za to, da naučijo obrabne prebivalce, kako naj se integrirajo v krogotok usmerjevane potrošnje? ⁷

Nobeno izmed sredstev, ki jih je skupina Stanovanje in družbeno življenje prehtevala v teh pilotskih operacijah, ne more spremeniti virov pravega problema, izkrivljenja: kraj produkcije / kraj reprodukcije, preobljudenost, najemniške tabele, pomanjkanje neposredne oblasti prebivalcev nad produkcijo in upravljanjem prostora. Prebivalcem bodo kvečjemu dovolili, da potrdijo to pomanjkanje s tem, da se prepuste igri psevdoparticipacije, ki zadeva barve pročelij ali nasade dreves. Skupina Arcane je v sekciji P.A.N. februarja 1975 (natečaj, izpeljan pod pokroviteljstvom zazidalnega načrta) predložila projekt z naslovom „Obrnjena obnova“, ki ji je prinesel zmago in aprila prvo naročilo.

Predlagana metoda je jasna: „Če hočemo, da pozidana enota zaživi, moramo vplivati na družbena razmerja tistih, ki jo zasedajo.“ pravijo arhitektje Arcane. Tako „smo našo študijo opremili s strateškimi elementi, z akcijsko metodologijo, ki jo je izdelal sociolog, z namenom, da se zadevno prebivalstvo osvesti, da postane kritično do svojega bivališča.“⁸ „Na koncu tega velikega dela „usposabljanja“ bi morali prebivalci tvoriti kohezivno skupino, ki bi se s pomočjo strokovnjakov (nas) lotila preobrazbe poslojpa, da izboljša življenjske razmere in ustvari skupnost, ki jo povezujejo skupaj doživeti dogodki. Učinkovali bi na stvarnost, namesto da bi jo prenašali.“ Vse skupaj dopolnjuje „katalož možnost“, v katerem je sicer več podoh kot v analitičnih mrežah Stanovanja in družbenega življenja, toda nikoli se ne loti temeljnih problemov: dodatne lože, razširjena počivališča na stopniščih, cvetoča parkirišča, izboljšave videza z preslikavo (spet!) in z nasadi.

Pedagoška širina, ki smo jo zgoraj poudarjali, je prevladujoča in bilo je zelo malo primerov resnične udeležbe prebivalcev:

– predlagana „raziskava o miljeju“ je psihosociološke vrste in namenjenih ji je le nekaj tednov;

– „faza motivacije“ je pojmovana kot reklamna kampanja: „Če damo vedeti, da bomo vse preobrnili, bomo izzvali blokade“;

– vzpostavitev grupacije prebivalcev je dojeta kot vzpostavitev upravičevalnega orodja: „Potrebno si je izdelati sogovornika“;

– med izdelovanjem tehničnih predlogov prebivalci nimajo več pravice do udeležbe: „To je področje, v katerega prebivalec več ne posega, saj je zelo tehnično“;

– realizacija pa bo izvršena z njihovo aktivno udeležbo; O.P.H.L.M. ne dajejo mnogo kredita in udeležba mora imeti svoje naličje: sodelovanje je potrebno. Zato seveda računajo na prebivalce, toda ne za zidavo, kajti to je preveč resno. Udeležba prebivalcev v obliki prostovoljnega dela je omejena na spremljevalna dela pod nesnimim vodstvom „odgovornih tehnikov“.⁹

Rehabilitacija in družbeni nadzor

Leta 1975 so začeli prvi dve „pilotski“ operaciji“ za rehabilitacijo sosesk. Prvo, ki jo je vodil zazidalni načrt, je zaupala četrt na planjavi Saint–Jean v Beauvaisu skupini Arcane. Druga se pod pokroviteljstvom Stanovanja in družbenega življenja ukvarja z obsežno „družbeno ureditvijo“ (globalni proračun: več kot 30 milijonov frankov na zdajšnji stopnji cenitev) četrti Grammont v Rouenu. Značilna skupna točka: vsaka od teh dveh četrti je soseska, ki je najbližje središču mesta. To ni naključje: buržoazija se toliko, kolikor znova osvaja mestna središča, trudi, da bi čedalje bolj izrinila „družbeno nevarnost“. Grammont je Sabliere, katere potepuhi povzročajo trepetanje rouenske buržoazije, podprte s censnikarsko demagogijo lokalnega tiska. ¹⁰ S tem namenom sta druga za drugo ali obenem uporabljeni dve metodi: preganjanje ali normaliziranje obrabnega ali „asocialnega“ prebivalstva. Druga metoda, ki je manj surova in dolgoročno zanesljivejša, bolje ustreza modernistični desnici.

Te operacije so v teku in za njihovo analizo je še prezgodaj. Toda njihovi pravi smotri se poslej jasno vpišujejo v njihove programe in v prve akcije, ki so se jih lotili: intenzivno kranje in krašenje poslojpi, urejanje „zunanjih prostorov“, ¹¹ odprava „praznih zemljišč“ v prid specializiranih športnih objektov¹²; gradnja novega družbenega središča (ki vključuje trgovsko površino), ki je dano na voljo „vzgojnemu združenju“, podrejenemu mestni upravi; porušenje zasilnega mesta iz petdesetih let in nadomestitev s paviljoni, ki jih obdajajo izključevalni vrtovi¹³ in v katere bodo preselili zdajšnje prebivalce preko sistema personalizirane pomoči¹⁴ . . . ob pričakovanju, da jih bo po odhodu nadomestilo bolj „normalno“ prebivalstvo¹⁵ itn. Te akcije, ki so se jih v Rouenu lotili ali pa jih načrtujejo, merijo na več ciljev:

– razvijanje družbenega nadzora nad prebivalstvom (ki ga bodo izvajale primernejše „vzgojne“ strukture);

– vpisovanje prebivalcev v bolj prisiljen prostor, v katerem vsak docela opramljen kraj diktira uporabniku svojo funkcijo;

– izboljšava značilne podobe četrti in njene estetske kvalitete, da bi vanjo pritegnili manj težavne družine, ki bodo „vkleščile“ druge ter jih na koncu docela nadomestile;

– javni urad H.L.M. (ki je lastnik in upravitelj vseh poslojpi) naj bi dobil več teže pri družinah preko povečanega nadzora nad „degradacijami“, ki jih povzročajo na poslojpih (nov argument za spremembo prebivalstva, t.j. za izgon?), in preko predvidenega povečanja najemnin (ki je skrbno skrivano pred prebivalci, toda urad mora povrniti 1.750.000 F, naloženih v rehabilitacijo poslojpi, in skoraj 10 milijonov F, naloženih v gradnjo paviljonov).

O kratkoročnih političnih ciljih vlade in zadevnih mestnih uprav ne bi govorili.

Vsako od „pilotskih operacij“ dopolnjuje obsežen program usklajevanja, ki je sprožen z veliko podporo propagande.

V Rouenu so se voditelji operacije, ¹⁶ potem ko so odpravili animacijsko ekipo, ki so jo sprva nabrali, kmalu lotili odlončnih posegov.

Izvajali so jih v povezavi z direktorjem družbenega središča in s

8. Ta in naslednji citati so iz pogovorov, ki smo jih imeli z arhitekti skupine Arcane.

9. Arhitekti Arcane obžalujejo, da so morali obravnavati najemna stanovanja: gotovo je, da bi lahko pri lastnikih računali z večjo mobilizacijo delovne sile.

10. Paris–Normandie skupine Hersaut.

11. Zlasti s pomnoževanjem osvetlitve, da bi izginili „temni koti“, za katere sumijo, da dajejo zavetje „nezdravim dejavnostim“ ali pospešujejo nasilje.

12. Se pravi, ki je njihova uporaba omejena in nadzorovana, včasih zelo strogo.

13. Tako da ne ostane več nikakršnega prostora za kolektivno rabo.

14. Gl. kar smo dejali o A.P.L.

15. Mestna uprava se že opira na četrtini komite, ki v resnici skoraj izključno zastopa skupino poslojpi, katerih prebivalci so najbolj „pridni“ in prav zahtevajo policijsko navzočnost.

16. Študijski mision Spodnje Seine, mesto Rouen, Javni urad H.L.M. mesta Rouen.

predsednico četrtnega psevdokomiteja, se edinole z njima redno posvetovali, onadva pa sta se skrbno varovala tega, da bi mobilizirala prebivalce (na primer za razliko od „četrtnega časopisa“, ki ga razpečuje služba, v kateri sodelujeta). Uskladitev je enkrat za zmeraj omejena na določeno informiranje prebivalstva, iz tega informiranja pa so odstranjene informacije, za katere sodijo, da so „pregodnje“ ali „nepriemerne“, in na nekaj sestankov, na katerih ne govorijo ne o velikih izbirah („teh ni mogoče znova obravnavati“) ne o financiranjih ali tehničnih problemih („naj delajo krajevni izvoljenci in strokovnjaki“).

Ta udeležba zadeva ob brezbrzižnost in ob splošno nezaupanje prebivalcev. Vladani razred se je dovolj bojeval, tudi na področju življenjskega okvira, da se ne pusti pootročevati s temi metodami.

3. Od participacionizma do demokratskega upravljanja

I. Upravljanje družbenih skupin

Poglavitne francoske politične stranke so predložile štiri projekte, ki naj bi uredili vsakdanje življenje Francozov zunaj dela. Dejansko pa gre za dve polemiki, ki se skozi te projekte križata ¹:

– prva je polemika med U.D.R. in P.C.F., ki podrejata preobrazbo prostora razvoju produktivnih sil in si nasprotujeta glede modela razvoja teh sil: zasebni kapitalizem ali državni kapitalizem;

– druga je polemika med R.I. in P.S., ki postulirata relativno neodvisnost preobrazbe prostora in si nasprotujeta glede akterjev te preobrazbe: benevolat ali funkcionarstvo.

Povezuje pa jih neka skupna točka: vsaka od strank vzdržuje in razvija mite „komunalne ideologije“, vsaka od njih opeva zasluge in vrline „lokalne demokracije“. Predstava o mestni administraciji, ki bi bila državljanom blizu, ki bi bila pozorna upravljalca in „na humani stopnji“ neposredno opaženih potreb, ki bi bila „tehnična“ voditeljica vodenja, preveč „vsakdanjega“, da bi bilo zares politično, in ki je globoko zakoreninjena v francoskem političnem življenju, se vsak dan razcveta tako v besedah desnice kot v besedah reformistične levice. Komuna, ki jo prikazujejo tako, kakor da se razlikuje od nacionalnih administracij in od ekonomskih obtokov, postaja zaslon, ki stoji pred realnostjo izvrševanja kapitalističnih oblasti.

Ta realnost je precej drugačna. Komuna je dejansko samo eno od kolesij države, namenjeno upravljanju tekočih zadev v območju svojega obsega. Je namreč totalno podrejena osrednji oblasti.

– institucionalno: prvi minister lahko odstavi župana in razpusti mestni svet;

– pravno: sklepe mestnega sveta mora pregledati prefekturna oblast; gradbena dovoljenja, poglavitne urbanistične uredbe prihajajo od prefekturnih ali ministrskih oblasti;

– finančno: osrednja oblast ima v rokah vse subvencijske ali posojilne vire, ki so dovolj veliki, da so zanjo zanimivi, nadzoruje dohodke in proračune komun, uradno določa tem proračunom določene stroške (za ceste, avtomobilske ceste . . .);

– ekonomsko: teža velikih nacionalnih podjetij (E.D.F. – G.D.F., S.N.C.F. itn.) močno pritiska na številne odločitve;

– politično: preko elementov, ki smo jih zgoraj navedli, toda tudi s tem, da si država pridržuje policijsko oblast v velikih mestih: tako lahko prepove določeno manifestacijo ali iz kakšne tovarne prežene zasedbenike, ne da bi o tem obvestila županstvo.

V trenutku, ko hoče osrednja oblast² spraviti svoje skrbništvo komune in jim omogočiti, da bolje ustrezajo aktualnemu stanju razvoja in prodiranja kapitala (ustanavljanje nadkomunalnih struktur preko prerazvrščanja komun), se različne reformistične sile utemeljujejo z vzdrževanjem komunalne ideologije in obenem s spoštovanjem meja, kar jim buržoazija rada pusti.

Ko ima P.S. večino, se v resnici ne razlikuje od veljakov in od buržoaznih strank, s katerimi se skupaj uvršča na volilne sezname: v Marseillu je Defferre poklical armado zoper stavko pometačev in z vso silo obnavljal mestno središče. Ko je P.S. razvita, podpira dejavnost skupin za minicipalno akcijo (G.I.A.M.) in se je udeležuje.

Zahteva teh skupin, kadar so v opoziciji, se navezujejo na formalne in kvantitativne aspekte problema; ko pa imajo v rokah županstva, njihova akcija sestoji iz „odprtega“, upravljanja ustanove, ki se opira na ideologijo življenjskega okvira in uporabnika.

Ne v projektih in ne v aktualni praksi socialistične stranke ni ničesar, kar bi močno presegalo izbire „liberalnega humanizma“.

Projekti in praksa P.C.F. segajo precej dlje. Gre za doslej najbolj konkreten poskus političnega in družbenega nadzora nad upravljanjem in reprodukcijo delovne sile, z reprodukcijo, ki ji je komuna privilegirana okvir.

P.C.F. ima dolgo tradicijo v komunalnem upravljanju. Da bi osvojila, ohranila in nato vodila svojo družbeno bazo, je cela leta mobilizirala sile delavskega gibanja in se ni nikoli obotavljala streti kakšnega boja, obrzdati kakšne jeze, tako zelo pomemben se ji je zdaj zastavek. S tem početjem si je zgradila lastne družbene in volilne veđe.

In kaj vidimo v tem? V tem vidimo – kako naj bi bilo drugače? – isti produkcijski proces. Toda tisti, ki nadzorujejo, niso enaki drugim in njihova sredstva so posebno učinkovita. Ko kakšna stranka levice istočasno nadzoruje mestno upravo, urad H.L.M., solo (preko

šindikato v združenj staršev, ki so med šolo in šindikatij), mladinski dom ali dom kulture in združenje najemnikov, nadzoruje tudi večino časa zunaj dela. Če poleg tega nadzoruje še večinski šindikat na delovnih mestih, si lahko predstavljamo, kako velika je njena moč. Toliko bolj, ker „bazi“ ni prepučena nobena samostojna snovanja in odločanja, saj municipalna ekipa in sindikalna zveza legitimirata celoto svojih odločitev z odstotkom glasov, ki sta jih dosegli med volitvami, t.j. v čisti ideološki tradiciji buržoazne demokracije. Če je za g. Juquina, člana centralnega komiteja P.C.F., vsaka praksa boja na področju življenjskega okvira nujno „reformistična“, je temu tako zato, ker stranka pričakuje izboljšanje življenjskih razmer in življenjskega okvira samo od povečanja produkcije. Odločila se je, da bo raje vladala preko svojih izvoljencev, kot pa spodbujala boj. V obeh P.C.F. je delitev nalog skrbno izpeljana tako v zdajšnjem položaju kot za primer, če bi prišlo do politične zmage skupnega programa: država in podjetja naj upravljajo produktivne sile, da bi se te povečale, P.C.F. pa naj bi upravljala družbene odnose v podjetjih in izvajala družben nadzor v sferi reprodukcije delovne sile.

Aprila 1974 je P.C.F. organizirala v Grenoblu impozanten pogovor o urbanizmu, integralna poročila s tega pogovora pa so bila natisnjena v La Nouvelle critique³. Poglobljena kritika tez P.C.F. bi morala najprej podrobno proučiti ta dokument. Tukaj se bomo zadovoljili s tem, da poudarimo dve točki, za katere se nam zdi, da bi morali voditi tako analizo:

– večina kritik, ki jih je P.C.F. naslovila na aktualno produkcijo prostora, ostaja večidel kvantitativna (številu stanovanj, opreme . . .) ali kvalitativno-tehnična (kakovost stanovanj, zunanjih prostorov), nikoli pa zares ne razpravlja o samem produkcijskem sistemu, razen kolikor gre za javne reinvesticije realiziranih dobičkov (zdaj v velikem delu zasebnih). Prav tako se komune pritužujejo, da so vpriče države „razorožene“ ali da „delikatnejši položaj zmanjšuje (njihove) možnosti, da bi se zatekale k zasebnim načrtovalnim organizmom“ (intervencija J. Marsauda v Grenoblu). To, kar si želi P.C.F., je državni kapitalizem, v katerem proces akumulacije kapitala ne bi bil sporen, zato pa bi bil nadzor nad reinvestiranjem realiziranih profitov zaupan „demokratskemu upravljanju“ stranke;

municipalna praksa P.C.F. je v nenehnem protislovju s tem, kar govori zoper urbano segregacijo ali o problemih prevoza, kot nam priča na primer Z.U.P. v Argenteuillu, katero so svoje čas prikažovali kot zgledno realizacijo komunistične mestne sevede. Seveda se zavedamo, da je nemogoče uresničiti karkoli drugega kot tisto, kar zahteva vladajoči ekonomsko-družbeni sistem. Toda P.C.F. trdi, da je storila in da v svojih komunah vsak dan dela „nekaj drugega.“ Koga hoče prevarati?

Do tega pride zato, ker projekt francoske komunistične stranke, ki sicer temelji na drugačnem funkcioniranju določenih ekonomskih in družbenih relacij, izhaja iz istih ciljev akumulacije kapitala in družbene kontrole kot projekt desnice. Toda njena koherentnost in avtolegitimiranje politične oblasti ji dajejo mogoče večjo notranjo moč. Dejansko je ta trenutek odločilnega pomena bolj nadzor nad kroženjem kapitala (proces valorizacije) kot pa pravo lastništvo kapitala. P.C.F. ima orožje, da si zagotovi ta nadzor, ki ga že zdaj delno zahteva in izvaja.

Ta možnost za upravljanje, za nadzor sili P.C.F. k temu, da poskuša raztegniti svoj vpliv na celoten sektor stanovanja in urbanizma. Da bi to dosegla, se mora povezovati s tehničnimi miljeji, jih pripravljati, jim zagotavljati, da bodo v prihodnosti obdržali svoje predpravice (glej izjave na grenoblskem pogovoru).

Že pred mnogo časa so se v družbenem polju vladanega razreda pojavili animatorji in socialni delavci. Patronažne sestre so se leta 1930 uveljavile kot orodje, ki se je odtlej podpiralevalo. Spremenilo se je iz policijskega nadzora v subtilnejši socialni poklic: vzgojitelj v odprtem miljeju, ekipe za avdiovizualno animacijo itn. Razvoj sosesk in problem prilagajanja prebivalstva, ki sta se zastavila a posteriori, sta v prid razširjenosti teh posegov. Področje različnih intervencij je široko: sega od „poverjenikov v civilu“ štiristočev v Lacourneuvu⁴ do skupnostnih delavnic v Cergy–Pontoise⁵, od upora vzgojiteljev v odprtem miljeju v Poissyju ali Caenu do prakse „tisoč klubov“.

Pred nekaj leti so našli skoraj šestdeset „socialnih delavcev“, ki so v celoti ali delno dodeljeni četrti Sabliere v Rouenu . . . skoraj eden na trideset prebivalcev!

Toda animacijske ekipe kažejo včasih „slabo težnjo“, da razpravljajo o konkretnem položaju prebivalstva, pri katerem delajo, t.j. da spodbujajo njegovo radikaliziranje, ko pride do spopada. Tedaj si upravitelji prostora prizadevajo, da bi postala uporaba animatorjev ali socialnih delavcev učinkovitejša. Za doseglo tega smotra so odločno pozvali družbene vede, zlasti psihosociologijo⁶, naj dajo teoretsko ogrodje za nameravane akcije. Shematično so te akcije naslednje:

– izboljšava relacij funkcionarji/prebivalstvo tako, da dobi prebivalstvo občutek, da se udeležuje sprejetih odločitev, to je tisto, kar mislimo z izrazom „participacionistična ideologija“;

– pomnožitev družbene in kulturne opremljenosti pod pokrivalom „odgovora na potrebe prebivalstva“, da bi pristigli želje po avtonomnih dejavnostih ali pa da bi jih spravili v okviru v primeru, ko že obstajajo pred namestitvijo opreme. (Nadaljevanje na 16. strani)

3. Posebna številka: Pour un urbanisme . . . november 1974.

4. Po dogodkih in Narvalu, ko so v Courneuvu hladnokrvno pobili nekega mladoletnika, je notranje ministrstvo poslalo v tamkajšnje stavbe pilotske poverjenike (ki niso smeli nositi uniform).

5. Skupina animatorjev, ki je sodelovala s prebivalstvom pri fizičnem spreminjanju javnega prostora.

6. Kot bastardno dete sociologije in psihologije, rojeno v Združenih državah da bi ustreglo razvoju družbenih konfliktov v podjetjih ima psihosociologija „prednost“, da je neposredno operационаna, saj temelji na intervencijskih praksah.

3. Le Monde, 29. april 1973

4. „Maitriser le devenir de la region parisienne“, 28. september 1973

5. Ko je govoril o neki poprejšnji izkušnji.

6. Eden izmed konceptorjev pilotske operacije, ki so jo izpeljali v tej rouenski četrti, je hotel upravičiti trdno politiko glede tega in dejal:

„Buržoazne četrti imajo pravico do policijskega nadzora, zakaj te pravice ne bi imele tudi revne četrti?“

7. Isti: „Področje je slabo urejeno, na obrobju je samo majhen Radar: vsaditi je potrebno veliko trgovsko površino.“

Mikel Dufrenne

UMIETNOST IN POLITIKA

Dušan Lipover

(Nadaljevanje z 2. strani)

Z druge strani pa je znotraj te druge zahteve kopica težav, med njimi posebej tri:

1. Ali je v resnici mogoče v slojeviti industrijski družbi doseči, da bo umetnost dostopna ljudstvu? Sociološke ankete kažejo, da je muzejska, gledališka, koncertna in publika kulturnih domov v Franciji pretežno buržoazna, ker ne obstaja prvinska estetska potreba in se le v buržoazni družini budi in formira odnos do umetniških predmetov. Kulturni domovi bodo zares izpolnili svojo nalogo šele v neki drugačni družbi, kjer kulture ne bo vodil vladajoči razred.

2. Ta umetnost, ki ostaja morolog vladajočega razreda, je sprejeta in počaščena samo pod pogojem, da je ustrojena in postane prilika za ugledno in uradno zadovoljstvo. Ko Ionesco komentira neko konferenco UNESCO o kulturnih politikah, pravi posrečeno: „Zdelo se je, kot da nihče noče razumeti, da je resnično živa kultura – ustvarjalnost, prekinitev, sprememba, evolucija in celo revolucija. Od Zahoda do Vzhoda, od Juga do Severa je kultura vsakdanji birokratski kruh, monolog in palica totalitarnih politikov. Kar imenujemo danes rekuperacija in kar najbolj osveščeni umetniki nenehno obtožujejo, je načetost rotenja privržje umetnosti, metamorfoza strahu, nasilja, veselja v neškodljivi obliki.“

3. Ta okostenela kultura, ki jo oblasti žele dodeliti ljudstvu, postane protistrup: da bi z njo načeli revolucionarni potencial množic in bi te dosegle meščansko mentaliteto: ob pomanjkanju visokih plač delimo umetnost! Kdor gre v muzej, ne bo pripravljaj štrajka! Živela kultura, če zagotavlja ohranitev vzpostavljenega reda! Tako se umetnikom dopuščena svoboda obrača proti njim! Umetnost deluje kot varnostni ventil. Seveda obstaja razmerje med umetnostjo in politikom, vendar obratno od tistega, kar so želeli vzpostaviti revolucionarji: revolucionarna vrlina umetnosti je izpazela, kulturna pa se je združila z represijo.

Je treba ostati pri tem? Ali ni mogoče koncipirati neko politično funkcijo umetnosti, ki v skrajni analizi ne bi bila konservativna? Morda, vendar moramo v tem primeru odstopiti od tega, da razmišljamo o estetiki in politiki kot o dveh ločenih instancah in dejavnostih, katerih sredstva in cilji so strogo razmejeni: zavzete oblasti z ene strani, ustvaritev mojstrov in druge? Morda pa je treba med tema dvema instancama ovreči odnos, ki se je zdel najsprejemljivejši; morda se ni treba vprašati, kako je lahko umetnost revolucionarna, ampak kako je lahko revolucija umetniška?

Začnimo pri pojmu revolucije. V vsakem primeru gre za politično zadevo v tistem smislu, kot smo jo že pripisali tej besedi: označuje boj za prevrat vzpostavljenega reda in osvojitve oblasti na vseh področjih, kjer je ta boj mogoč; hkrati pa njegovo transformacijo po prevzemu oblasti, ko oblast po prehodu v roke podrejenih razredov, kot takšna preneha država pa odmore; vzpostavijo se novi odnosi med ljudmi, ki si jih v buržoaznem režimu, kjer je dominacija odločilen faktor, ni mogoče zamisliti: življenje je v resnici spremenjeno in pojem politike izgubi svoj smisel. Toda dokler ga zadržuje, vse dokler je oblast v vseh svojih oblikah jamstvo borbe, je umetnost bolj ali manj nemočna: uresničevanje želja, uporaba fantazije, sreča dojemanja nimajo nikakršne zveze s strategijo revolucionarne akcije. Če umetnik – takšen, kakršnega ga definira in postavlja naša družba, sodeluje v tej akciji, počne to kot človek – državljan, razredni pripadnik ali zaveznik – iz razlogov, ki so neodvisni od njegovega ukvarjanja z umetnostjo. Toda tudi o revoluciji je mogoče razmišljati glede na to, kaj je njen cilj, se pravi, kot o življenjski in ne več kot o politični stvari. V tem primeru pa utegne v sedanjem režimu načeti družbene odnose; to počne, čim vsakdanja praksa pobija oblast, čim ta izgublja avtoriteto in prestiž: čim se delavec postavi po robu lastniku, študent učitelju, župnik škofu, vojak oficirju, obtoženi sodniku; ko začenjajo razpadati in trohneti tradicionalni odnosi, ki so funkcionirali sami po sebi in zaškripajo mehanizmi ter se pojavi nepredvidljivo. Seveda ta spontana sabotaja sistema ni dovolj; tudi revolucionarna akcija mora biti prav tako sistematična se pravi politično organizirana, da bo imela poln učinek. Pa tudi obratno: skušnja nas uči, da ob organiziranosti, ki vodi samo v gradnjo moči, ki bi nadvaladala drugo moč, v zamenjavo ene oblasti z drugo, v posnemaju in reproduciranju tega, kar želimo uničiti, revolucija izgublja svoj smisel in pravičnost. Življenje se mora spreminjati sočasno, ko se pripravljajo ali uresničujajo spremembe režima. In umetnost tu lahko stori veliko: hkrati lahko inspirira in usmerja kulturno revolucijo, ki jo mora prinesiti politična.

Toda, katera umetnost? Treba je revidirati pojem umetnosti; zamisliti si je treba in hoteti umetnost, ki bi brez političnih parol uresničila sama svojo revolucijo. In zdi se, da se umetnost zaveda te svoje potrebe že več kot 50 let. To nam potrjujejo ponavljane naznanitve njene smrti, če jih želimo dojeti, kot je treba. Resnično mora namreč umreti, če jih želimo dojeti, kot je treba. Resnično mora namreč umreti le umetnost kot ločena institucija, nepredvidljiva, umetnost, ki bi bila nedolžna in divja igra, kot ples Dionizovega otroka. Rekreativna, kot se temu lepo reče: odtujeni človek se z umetnostjo rekreira; kajti igra osvobaja, jemlje življenjsko energijo procesom, ki jo vežejo, preobrača represivne vrednosti, smeje se kastrijočim ideologijam. Predvsem pa vrača človeku okus zadovoljstva; nič več ni tistega brezkrbnega in imenitnega zadovoljstva, ki spremlja kontemplacijo (in ki je seveda boljše kot nič), ampak je divje in globoko zadovoljstvo, ki ga je treba včasih prebarvati z barvami strahu do tiste mere, kolikor je tudi smrt navzoča v življenju. Kajti, če je umetnost stvar življenja, je lahko prav tako

ki je sočasno umetnikov monolog in luksuz vladajočega razreda; umetnost, pri kateri, kot smo videli, podrejeni razredi nimajo resničnega deleža in se jim mečejo njene drobtine samo zato, da bi jih razorožili in naučili spoštovanja in oboževanja. Proti tej uradni umetnosti je treba obrniti umetnost, ki bi bila prav tako stvar življenja: umetnost, ki poseduje življenje v tistem, kar je v njem najsvoobodnejšega, najmočnejšega, najbolj tudi stvar smrti; taka je bila za van Gogha in še za mnoge druge: igra utegne postati strast. Jasno je, da se v njej godi in potrjuje svoboda, krhka in ognjevita radost, kjer se želja za trenutek uresniči. Ali ni v tem neke vrste propedevtika za revolucionarno akcijo? Danes se zastavlja vprašanje o razmerju Erosa in revolucije, toda že 1789, ko se je pojavila misel o sreči, ki je bila za Evropo nova, kot je to pripomnil Saint Just, so Parizani zavzeli Bastijo.

Da bi umetnost imela ta učinek, mora biti torej doživeta kot igra: se pravi, kot nenehna invencija in kolikor kultura implicira kult ustaljenih vrednot – kot antikultura. Vendar ni dovolj, da bo ta igra privilegij malega števila vzornih igralcev, ampak morajo v njej sodelovati vsi. V tem vidimo idejo o kulturni akciji, ki se angažira v demokratizacijo umetnosti. Zdej razumemo, da je ta ideja sprejemljiva samo, če je kulturna akcija v bistvu antikulturna: če demokratizacija ne pomeni samo pristop k umetniškim delom, ampak tudi k ukvarjanju z umetnostjo, ukvarjanju, ki ne bi bilo servilno, ampak invetivno, ki bi imelo radostno spontanost igre. Malraux je rekel v enem svojih intervjujev: „Če bi si umirajoč lahko rekel, da si je, zahvaljujoč mojim dejanjem, petsto tisoč mladih odprlo okno in pobegnilo skozenj pred grobosjjo tehnike, pred agresivnostjo znanosti, pred potrebo, da nenehno zasluži vse več denarja za svoje večinoma vulgare in grobe potrebe, bom umrl srečen. „Vendar ne gre samo za to, da se odpre okno, treba je odpreti vrata, da bi delali in pripravljali kar je napovedal Marx: „V komunistični družbi ne bo več slikarjev, bodo samo ljudje, ki slikajo.“

Seveda še nikjer ni prišlo do tega. Določena znamenja pa nam dovoljujejo upati. Predvsem položaj številnih umetnikov, ki z ene strani nočejo imeti privilegirane statusa v družbi, svoje delo imajo za družbeno, z drugim analogno delo in se čutijo solidarne z ostalimi delavci; z druge strani pa zanikajo prav takšen status za svoja dela, ki bi jih vnaprej določal za privatno lastno zbiralce ali za balzamiranje v uradnih nekropolah, in to tako, da jih poklanjajo resnično javnim mestom, da prenehajo z ustvarjanjem unikatov in celo dokončanih izdelkov; sklicujejo se na sodelovanje s publiko, ki naj delo dokonča, ustvari iz njega, kar želi in se resnično igra z njim. Druga značilnost je v pojavu spontanistične ideologije, ki se sklicuje sočasno na sprejemalno in fantazijsko moč, na kreativnost, ki je skrita samo zato, ker je pod pritiskom. Vrniti človeka k samemu sebi pomeni, pozvati ga, da se svobodno uresničuje v igri in radosti. To pa hkrati pomeni začetek preobrata estetskih vrednosti. Rehabilitirati ljudsko umetnost pod pogojem, da ne bo „brezoblična“ posnetek uradne umetnosti, ampak preprosto delo ljudi, ki slikajo, pečejo, plešejo in praznujejo. Tako vidimo, da se rojeva ideja o kulturni revoluciji, kjer bi bila oblast imaginacija, ki bi vzpostavila nov odnos človeka s svetom, novo prakso.

Vendar vidimo, da se pojavlja tudi problem Praznovanje, da; kaj pa delo? Ali je mogoče uvesti igro v tovarne in na polja? Kako zmanjšati napetost med delom in igro, ne da ti se pri tem vrnilo na prastare civilizacijske oblike, kjer sta bila delo in igra izenačena, saj sta bila oba prežeta z religioznimi pomeni in vrednostmi? Ali pa bomo spet opazovali kulturo kot protitež preletstvu dela, ki bo ostala prisilno delo? Odgovor na ta vprašanja je nedvomno v uvajanju samoupravljanja; toda, ali tudi v razvoju avtomatizacije? Kako torej predvideti bodočnost proizvodnega načina?

Iz napetosti med delom in igro znotraj same umetnosti izvira še ena težava. Spontanistična ideologija, ki jo pripravljamo, se ne more izogniti določenim ugovorom. Celo v stari Grčiji „neposredna prisotnost preteklosti, direktno odkritje, božanski dar, vse te poteze, ki določajo inspiracijo muz, ne izključujejo potrebe, da se pesnik s težavo pripravljajo in gre skozi neke vrste vajeništva, da bi prišel v preroško stanje“, pravi J. P. Vernan.

Tako je tudi danes. Naj bo pesalec; vendar se mora naučiti plesati, celo veseliti se. Nekdo je govoril o ljubezenskem odnosu do umetniških del, mladi ljudje pa dobro vedo, da se je treba tudi ljubezni učiti. Treba je osvojiti nedolžnost divje percepcije ali kreacije, najprej pa se je treba naučiti, da pozabimo naučeno. Z drugo besedo, antikultura predstavlja sočasno kulturo, kot prepreko in kot sredstvo, a prepreko je treba prepoznati in se soočiti z njo, da bi postala sredstvo. . . . Zato torej učenje, kakršno je tisto, ki ga dobimo v domovih kulture, ni brez koristi; prav tako je lahko osvoboditelj tudi šola – čeprav sledi ideologiji vladajočega razreda. Vendar pod pogojem, da je budna pred dogmatizmom; pod pogojem, da je pouk osnovan na svobodi, ki je uresničena celo v tradicionalni umetnosti in je opravila spremembe, ki tvorijo njeno zgodovino; in končno, pod pogojem, da bo pouk v neposrednem stiku z deli in da bo učil uživanje in ne spoštovanje do njih. Skratka, ni toliko pomembno definirati kulturo kot videti, da je trajno prežeta z neke vrste embrionalno kulturno revolucijo in storiti, da služi namerni in nenehni revoluciji.

Ta kulturna revolucija je lahko združena samo s politično, saj vodi k umetniški praksi, ki bi bila vključena v vsakdanje, ne more pa biti uresničena brez sprememb v proizvodnih načinih in odnosih. Ta je morda končni cilj politične revolucije, če je njen prispevek svoboda in če se svoboda dokazuje v igri. V tem primeru kulturna revolucija osmišlja politično. In morda ji daje tudi možnost; morda se v sedanjem položaju industrijskih družb prav skozi spremembe v umetnosti pripravljajo in naznanja politična revolucija. Tako, da nikakor ne moremo biti dovolj pozorni do sedanjega dogajanja v umetnosti.

avtonomijo . . . čeprav vemo, vsaj od Marxa naprej, da je ta avtonomija povsem relativna, da politiko neizogibno določa ekonomija, borbo za oblast pa proizvodni odnosi. Prav tako je z avtonomijo kulturnega področja, natančneje, z avtonomijo umetniškega, vendar šele od renesanse naprej, ko se je umetnost začela zavedati samega sebe, medtem ko v ti. tradicionalnih družbah govor sploh ne dovoljuje razlikovanja med umetnostjo in tehniko, med umetnikom in obrtnikom; zlagoma je dosegla institucionalni status s svojim personalom (umetniki, izjemni posamezniki), vrednotami (lepo), normami, ustvarjalno svobodo in vse večjim številom del, posebej mojstrov. O avtonomiji tega področja je treba izraziti iste pomisleke kot v primeru politike; vendar se je treba strinjati, da – rečeno na splošno – ta avtonomija ni iluzorna: vladajoči razred uporablja umetnost hkrati za svoj prestiž in za svojo obrambo in ji daje kontrolirano svobodo na obrobju svojega kraljestva.

Človek se torej lahko „ukvarja z umetnostjo“, kot se ukvarja s politiko, lahko si želi lepote, kot si želi revolucije; obstajata dva popolnoma različna tipa aktivnosti, ki na enak način podžigata in angažirata posameznika, ki pa se na videz ne mešata med sabo: umetnik, kot je recimo Cezanne, utegne biti revolucionaren v svoji umetnosti, hkrati pa politično nevtralen ali konservativen, in obratno.

Od tod je treba pri teh dveh različnih aktivnostih odgovoriti na vprašanje, kakšna so razmerja, ki se med njima utegnejo in morajo razviti. Je treba eno podrediti drugi? Če se zdi nemogoče, da bi politiko podredili umetnosti, pa si je lažje zamisliti podrejenost umetnosti politiki. Oblasnik namreč vedno prihaja v takšne skušnjave; propaganda in cenzura sta sredstvi za kontrolo in izrabo umetnosti. Revolucionar pa je stisnjen med protislovje: z ene strani avtonomijo umetnosti brani pred pritiskom, ki ga oblast in vladajoči razred izvajata nad njo; področje umetnosti predstavlja namreč mejno torišče, kjer je mogoče vaditi in nuditi primer določene svobode; ne gre zanikati ali osramotiti tega, kar ima tu privilegij tolerance. Toda, če je z druge strani strani umetnost cilj, ki presega vse ostale, je nenavadno, če si ga ne želi postaviti sebi v službo? Kako naj sprejme njeno nevtralnost in jo razreši slehernega političnega cilja? Ta poziv k politizaciji umetnosti je pogosto slišati, saj ga postavljajo celo umetniki, posebej v vročih „zgodovinskih trenutkih.“ Tako smo v maju 1968. doživeli pojav novega slikarskega stila in iskanje novega filmskega izraza. . . . V tem primeru si dve zahtevi ne oporekta več: umetnost nenehno išče svobodo; uporablja jo, da bi sodelovala v politični borbi.

Vendar je lahko . . . politizacija umetnosti, celo če ju umetnik namerno želi, prav toliko odtujujoča, kot da bi prišla od zunaj. Dodeliti delu politično sporočilo pomeni prisiliti ga v govoranco; poudarek je postavljen na označeno na račun označujočega, na predstavitev na račun ekspresije, se pravi, na račun čistega estetskega efekta; do tega pride namreč, kadar je nekaj dano v čutenje, ne pa v dojetje, v prikaz in ne sočasno tudi v demonstriranje in uk. Od tod ideja, ki jo je treba poglobiti, morda pa tudi pobiti – da umetnost opravlja s svojo dejavnostjo katartično, beri – osvoboditveno funkcijo. Če se s tem strinjamo, pridemo do sklepa, da želimo umetnost zaradi nje same ali zaradi njenega posebnega efekta; se pravi, želimo jo kot pedagoški ali kulturni instrument in poskušamo, da bo vsem dostopen.

V resničnosti seveda noben od teh tipov ne obstaja sam zase: oba sta kombinirana v množici vmesnih formul. Kljub temu pa razloček med njima omogoča boljše opredelitev dveh različnih strategij, ki sta danes v rabi za vladani razred v urbanem prostoru.

Prva strategija se zarisuje skozi intervencije „liberalnega kapitalizma“ (poglejmo „pilotske operacije“, o katerih smo govorili prej) in v praksi nekaterih mestnih uprav, nasplošno tistih, ki jih sestavlja P.S. V celoti se opira na ideologijo življenjskega okvira in uporabnika.

Ne glede na to, ali gre za Grenoble ali za četrt Grammont v Rouenu, so ukrepi dejansko podobni: lokalne oblasti pošiljajo med prebivalca animacijske ekipe, ki naj bi služile za posrednike. Njihova naloga je, da oblikujejo in razširjajo informacijo, da zbujajo zanimanje prebivalcev za projekte, ki so v teku, vse to pa z namenom, da prevedejo to zanimanje v strinjanje, da zberejo „mnenja“ in jih prenesejo odločevalcem. Tako pravzaprav igrajo dragoceno vlogo „tampona“, omiljevalca ali preprečevalca konfliktov. Pogosto so te ekipe prisiljene na privilegiran način intervenirati pri aktivnih prebivalcih, ki bi utegnili postati „odgovorni predstavniki.“ Te animacijske ekipe delajo najpogosteje z omejeno pogodbo, prav to pa omogoča nadzorovanje njihovega poslanstva in odpoved njihovim uslugam v primeru „izdaje“.

Globalna socialna in kulturna politika, ki je vzpostavljena v okviru te strategije, izhaja bolj iz postopne intervencije.

Ker njeni nosilci slabo obvladajo procese, ki bi se lahko sprožili z globalnim animiranjem, raje dajejo opremo kot pa sredstva, ki bi omogočila delovanje te opreme. Klasična shema je potemtakem shema sociokulturnega središča, katerega edina profesionalna uslužbenca sta ravnatelj in tajnik. Socialne usluge zagotavljajo „permanence“ Zdravstvene in socialne akcije (Action sanitaire et sociale) ali mestnega Urada socialne pomoči (Bureau de l' aide sociale municipal). Animacija je izvajana s pomočjo animatorjev, od katerih je vsak specializiran za določeno področje in ki so nameščeni in plačevani glede na število sestankov, in preko množičnega pozivanja k prostovoljstvu. Smoter tega početja je, da bi prebivalce založili z močno specializiranimi dejavnostmi (joga, lončarstvo . . .) brez vsake resnične „animacijske ekipe“. Takšna ekipa bi lahko namreč dejansko postavila na noge globalni projekt animacije, ki ne bi ustrezal mestni upravi, ki bi ga mogla toliko manj nadzorovati, ker sama nima nobenega določenega projekta. To dokazuje dobro znana izkušnja z mladinskimi in kulturnimi domovi.

Participacionistična demagogija in odsotnost izraženega globalnega kulturnega projekta sta potemtakem značilnosti te prve strategije poseganja v urbani prostor, ki jo uporabljajo pri vladanem razredu.

Druga strategija je korenito drugačna. Lahko pogrša učinke in zvijače „participacionizma“, saj oblast, ki jo izdeluje, črpa enkrat za vselej zakonitost vsake izmed svojih odločitev in volitev. Na splošno ima poleg tega na voljo še posrednike (komiteje ali sindikate, odvisno od stranke, za katero gre), ki so trdno uveljavljeni in katerih smotri so prilagojeni njenim.

Ta strategija razvija na vsakem mestu, ki zanj sodi, da je družbeno koristno za projekt, ki jo nosi, uveljavljanje strukturiranih sociokulturnih ureditev, ki so jim na voljo precejšnja sredstva in proračuni. Te ureditve so zaupane animatorjem, katerih status je pogosto jasnejši in „varnejši“ kot v prejšnjem primeru. Kot protiutek za ta sredstva in status pa zahtevajo odgovorne mestne uprave popolno ujemanje med projektom animacije in svojim stališčem, to ujemanje ne prenese nikakršnega odstopanja. Royer, U.D.R.-ovski župan v Toursu surovo zapre svoje središče dramske umetnosti, ki je v polnem razmahu, enako tudi P.C.F.-jevska umetna uprava v Fontenay—sous—Bois postopoma odpušča animacijsko osebje svojega M.J.C., nato svojega kulturnega centra.

V takšni ali drugačni obliki je dandanes „animacija“ urbanega prostora mazivo, ki je potrebno za izvajanje družbenega nadzora v mestu. Glumači in kramarji so izključeni iz urbane pokrajine. Nadomeščajo jih sociokulturni centri in trgovski sejmi. Trgi postanejo „tlakovane površine“ ali „agore“. Kapitalistično mesto mora, da bi se ohranilo pri življenju, vsiliti vladanemu razredu nove oblike družbenih razmerij. Fizične dejavnosti, ki tvorijo reprodukcijo delovne sile (spanje, prehrana . . .), so dandanes docela vpisane v kapitalistične trgovinske odnose. Sistem mora le še podrediti celoto družbenih in kulturnih obnašanj vladanega razreda svoji ideologiji.

Reformistična levica, ki danes nosi „upe“ večine delavcev, postavlja tej strašni grožnji nasproti lastne projekte za družbeno kontrolo.

Vladani razred je tako prišel do tega, da terjta tudi od svojih lastnih „zastopnikov“, da mu prepuste oblast nad njegovim stanovanjem, njegovim prostorom. Takšni boji so se že začeli v Lillu v četrti Triolo, v Fontenayu, v Amsterdamu in drugje. Od njihovega razvoja je v veliki meri odvisna resnična praksaprotikapitalističnihbojev. Nasproti kapitalistični produkciji prostora stoji ljudska.raba, se razvijajo ljudski boji za oblast ljudstva.

Družbenemu nadzoru se mora postaviti nasproti ljudsko prilasčanje prostora. Toda takšen boj lahko zares doseže svoje smotre samo tedaj, če se poveže z enako usmerjeno akcijo delavcev, ki so zaposleni pri produkciji prostora.

prevedel Braco Rotar

7. Januarja 1977 je izšla posebna številka D.A.T.A.R. o pilotski operaciji v zvezi z družbeno opremljenostjo četrti Grammont v Rouenu, v kateri Lecanuet, minister in župan, razglasa, da „ni bila nobena odločitev sprejeta brez strinjanja prebivalcev“. To „strinjanje“ je bilo doseženo na kakih desetih, pogosto burnih „borih“ prebivalcev, ki se jih je vsakdo udeležilo kakih dvajset prebivalcev . . . od več kot treh tisočev!

Prilika